

ЭШҚОБИЛ ШУКУР

ЯШИЛ ҚУШЛАР

Тошкент

«ЕЗУВЧИ» нашриёти

Шукур, Эшқобил.

Яшил қушлар: (Шеърлар). — Т.: Ёзувчи, 1995.—128 б.

Эшқобил Шукур ўзбек шеърлятида янги овоз, янги наво билан кириб келган, истеъдодли ёшлар авлодига мансуб.

Унинг шеърлари мажозий сифатлари, халқ мусиқасини ўзига сингдиргани билан айрича, гўзал бир манзара ҳосил қилади. Сўфиёна нақллар фикрлар талошида суратланадики, назм ҳамиша илоҳиётдан сув ичажагига ботивда яна бир карра аминлик уйғотади. Ҳуллас, янги шоирнинг янги наволари сизга ҳузур, лаззатли онлар бахши этсин.

Уз22

Ш $\frac{4702620202 - 15}{M 362 (04) - 94}$ 6 — 1995

ISBN 5—8255—0195—9

© Эшқобил Шукур, «Ёзувчи» нашриёти, 1995 й.

БИР КУН

Бир кун келар...

Худонинг қизлари — сўлим Мусичалар

Осмон ювган ҳалол тумшуқларида

Олиб келадилар ўша Бир кунни.

О, бизнинг Бир кун келар...

Қўйинчак момолар, азиз момолар,

Йўргаклаб берарлар ўша Бир кунни,

Бешикка бўларлар ўша Бир кунни.

Боболар кафтига тўлар дуолар.

О, бизнинг Бир кун келар...

Шунда тўртовимиз катта супада,

Дастурхон бошида бирга бўлармиз,

Сувлардай шалдираб кулармиз,

Тўртовимиз тўртовора бўлармиз.

О, бизнинг Бир кун келар...

Фотима чумчуқлар фаришталардай

Бир куннинг кўксига тумор тақарлар.

Чақмоққалб қақнуслар йўлнинг четига

Исириқ тутатиб олов ёқарлар.

О, бизнинг Бир кун келар...

Нондай ҳалол бўлар дастурхонимиз,

Қуёш каби бутун бўлар нонимиз.

Шунда тўртовимиз бир-биримизга

Кўнгил ушатармиз, кулгу ушатармиз.

О, бизнинг Бир кун келар...

Шунда тўртовимиз Бахтни кўрармиз,

Кўёш бизга атаб туғар у кунни.

Менинг тўрт жойдаги тўртта жоним-ей,

Охир тўртовимиз бирга бўлармиз,

Суюнчи берармиз мусичаларга.

О, бизнинг Бир кун келар...

1988

АНЖУМАН

Сўзлар қийғос гуллар бу кеча...
Бир жом оби замга айланар сабр,
Яшилланиб кетар қарри дарича,
Пешонангни силар лайлатул-қадр.

Бу боғда анжуман замони етган,
Бу муслим дарахтлар жаннатдан қиёс...
Тангри қачонлардир тилингга эккан,
Сўзлар гуллаётир қийғос ва қийғос.

1994

* * *

Ассалом худонинг кундузи,
Мени йўргаклаб ол зар ришталар-ла...
Паймонамдан олдин тўлмоқда кўзим,
Мен кўнгил ушатай фаришталарга.

Худонинг кундузи, сенга ассалом!
Бир чимдим туз тотгил менинг қўлимдан.
Паймонада умр, юракда илҳом,
Днёнат қарзим бор аҳли мўминдан.

Худонинг кундузи, сенга ассалом... А

1994

* * *

Тилимни куйдирди булбулнинг сути,
Танглаймни ёқди гул ичирган қон.
Мен икки дунёни бир ҳатлаб ўтиб,
Оғзимга солганим — бор йўғи талқон.

Қўзимни музлатди жаҳаннам ўти,
Қўнглимни хор қилди бу «гулзор, чаман».
Мен икки дунёни бир ҳатлаб ўтиб,
Қўз очиб кўрганим бор йўғи туман.

Қулоғим кар қилди ҳақнинг сукути,
Бу сукутми ва ё тилсиз қатағон.
Мен икки дунёни бир ҳатлаб ўтиб,
Эшита олганим бор йўғи ёлғон.

1988

* * *

Қўй энди, тиловчим... Қўй мени...
Бўларим бўлди-да, бўёғим синди.
Хаққа топшираман ёлғон дунёни,
Қайғурма... Муштипар қайғум, қўй энди.

Қўй мени... Мен энди сенинг эмасман,
Кечир, суягингга ўтлар ёқдим кўп.
Бу ғариб кулбага қайтиб келмасман,
Мен — ҳаёт нишонга ураётган ўқ.

Қўй энди, тиловчим... Қўй мени...

1988

* * *

О, мени йиғлатма...
Ёмон тушлар кўриб, номозшомгулим,
мени йиғлатма.
Мен пойи патагинг бўлай, қайгулим,
фақат йиғлатма.
Отингдан айланай, огрима, гулим,
мени йиғлатма.
Уҳ тортеанг устуни қулар фалакинг,
йиғлатма.
Кўкрак қафасига янглишдан худо
Аёлнинг юрагин қўйган эркакни
йиғлатма.

1988

* * *

Пайгамбар эшигин тақиллатган мен,
Шайтонни ўттиз йил лақиллатган мен,
Қўйнида ҳурларни сўлқиллатган мен,
Сен ахир нимасан? Нимасан ўлим.

Қилкўприк устидан ўйнаб ўтган мен,
Бир ҳурга етмиш хил юрак отган мен,
Етимга
Етти қобирғамдан тиргак тутган мен,
Сен ахир нимасан? НИМАСан ўлим.

Оғзидан юз булбул учиролган мен,
Исони Каъбага кўчиролган мен,
Қўнглини худога ичиролган мен,
Мен ҚИМман. Сен эса НИМАСан ўлим.

1989

МЕН ВА МУСИЧА

Манзар қирғоғида мунча қайғули
Жавдираб турарсан, синглим мусича.
Мени одам қилди дунё доғули,
Мен ҳам мусичайдим... Кўнглим — мусиқа,

Мен бунда бегона, қанотсиз дайди,
Юрагим улоқдир, дунё отчопар.
Топталган дилимни обкетолмайди
Манзардан жовдираб боққан муштипар.

1994

АВРАЛГАН ИЛОН

Мен ғамли илонман, қайғули илон,
Авралган чумчуқдай чирқирайдирман.
Иссиқ меҳробларга бошимни қўйиб,
Совуқ кўзларим-ла кўп йиғлайдирман.
Мен ғамли илонман, қайғули илон,
Муқаддас битик бор олтин бошимда.
Бу битикни ўймоқ мумкин эмасдир,
На қоғозга, на-да тоғлар тошига.
Мен ғамли илонман, қайғули илон,
Қун бўйи суюйман сўнгги устунни.
Тунлари битикни ўймоқлик учун,
Изларман ташлаган пўстимни.
Мен ғамли илонман, қайғули илон.

1988

УСМОН НОСИР

Орангиздан яшаб ўтди бир шоир,
Ўртада юраги — очилдастурхон.
Бир кун салом бермай, қирқ йил ичдингиз.
Ундан қирқ йилгача едингиз-ку нон.

Орангиздан яшаб ўтди бир шоир.
Арвоҳлар сарқитин ёлғиз еди у,
Еди изтиробнинг совуқ пўстларин.
Бўшаб қолганида очилдастурхон,
Шоир ўйиб берди сизга кўзларин.

О, ожиз бандалар, очкўз бандалар,
Шоирнинг кўзлари аччиқ эканми?
Худо тўйдирмаган оч хўрандалар
Сизни шоир кўзи тўйдирарканми?

Орангиздан яшаб ўтди бир шоир,
Ўртада юраги — очилдастурхон.
Ундан қирқ йилгача Ватан едингиз,
Қирқ йил чанқоқ босди соф ўзбаки қон.
О, ожиз бандалар, очкўз бандалар,
Етмиш қарич илон қора тилларинг.
Халқнинг юрагига ўч хўрандалар,
Узайса, бир ёқа топди қўлларинг.

О, ожиз бандалар, очкўз бандалар,
Бир кун салом бермай, қирқ йил едингиз.
Ёпиллиб қолганда очилдастурхон,
«Шоир — халқ душмани» деддингиз.
Шоир қайтиб борди таңгри қошига
Оғриниб, кўйиниб дардин айтар у.
Очилдастурхонда бир Ватан қолди,
Таңгридан уртўқмоқ сўраб қайтар у.

1989

АТАЛА

Мусофир аёлнинг кўзи ёриди,
Атала қилишни билмас эдим мен.

Деразада қолган гулдай сарғайди,
Аталани кутиб мусофир аёл.

Аёл уч кун кутди. Уч кун йиғлади
Қозоннинг бошида мусофир севги.

Тўртинчи кун кулди ғамгин дераза,
Йиғининг ичидан жилмайди аёл.

Уддабурро чиқди мусофир севги
Кўз ёшдан атала қила биларкан.

Шундан бери сира шеър ёзмайман мен,
Атала қиламан, фақат атала.

198

* *

Отанг сени йўқлаб Тошкентга келди,
Энди уйғон, кўзингни оч, тош.
Етмайдими сенга беш йиллик ўлим,
Отанг келтирибди бир халта кўз ёш.

Унга юзингни юв, юрагингни юв,
Қара, бош-одоғинг қоп-қора қурум.
Отанг етмиш йилни судраб келибди,
Сени қўйвормайди беш йиллик ўлим.

198

МАНГУ АЙРОЛИҚ АСРЛАРИДА

Олтин ойга олма отар Ойбодом,
Ойботарда йиғлаб ётар Ойбодом.
Ойқизларнинг ойпариси Ойбодом
Кунботардан куйиб ўтар Ойбодом.

Олма юзли, бодомқовоқ Ойбодом,
Ёйиқ сочи ёнар байроқ Ойбодом.
Йил ботарда чўкар қора сувларга,
Бу дунёда ой каби тоқ Ойбодом.

Шамол, мени Ойботарга олиб кет,
Қуюн, мени кунботарга олиб кет,
Ҳаёт, мени Ойбодомга олиб кет.
Оллоҳ, мени Муҳаббатга олиб кет.

Кунботарда бир баҳодир бўлойин,
Ойботарда лайлатул-қадр бўлойин
Йилботарда илоҳдай-сир бўлойин
Ойбодомда Ой кўнгли не билейин.

Шамол, мени... ҳаёт, мени... оллоҳ, мени...
Қайғу юрти — Ойбодомга олиб кет.
Ойботарда йиғлаб ётар Ойбодом,
Ойга олтин олма отар Ойбодом.

1991

«ИШҚ СУҲБАТЛАРИ»

- Ай, гул, киймишинг ўн сақкиз баҳор, ай, г.
Сўйла, қайси жаҳон санинг қулингдир?
- Ибтидонг туфроғдир, интиҳонг ҳам шул,
Билсанг, етти олам манинг молимдур.
- Ай, сарв, яфроғлари ишқ уйи, ай сарв,
Сўйла, қайси бўстон санинг боғингдур?
- Эй сен, кўнглин ишқи ўз жонига сарф,
Бир насим уволдур сенга боғимдин.
- Ай, моҳ, минг кечани ёпинган, ай, моҳ,
Сўйла, зулфинг ичра неча тўфондур?
- Эй сен, ўз-ўзига топинган гумроҳ,
Хар тола сочимда бир тонг ниҳондур.
- Ай, шамс, минг юлдузни ияртган, ай, шам
Сўйла, ҳаёт қайда, ўлим қайдадир?
- Эй, сен, ўз-ўзини этолмаган жамъ,
Ҳаёт осмондаю, ўлим ердадур.

199

* * *

Вожаб! Мени кўп ҳайратга солар...
Тилда минг даъво-ю, дилда ҳеч маъно,
Узини ҳар кун бир янгилаб олар,
Ўн бор эрдан чиққан хотиндай дунё!

199

ҚОРДАН СЎНГ

Тоғлар елканлардай кўтаради қад,
Ҳилпираб туради паға булутлар.
Яхмалак отади, яхмалак фақат,
Сўлим хотиралар, ғариб унутлар.
Мен сенинг уйингга кириб бораман,
Ёз, қишдан қувилган Қор Одам каби.
Уйинг — оқ қорларни соғинган ватан,
Ҳам қучоғи ҳаёт — жарликлар лаби.
Сенинг даричангга осилар қуёш,
Токчада китоблар ёлғончи авом.
Печканинг ичига қамалган бардош,
Бўғзимга муз каби тиқилар «Салом».
Январнинг қор, ойсиз кечасидай соч,
Менинг юрагимни ютади аста.
Кетаман (Тунларни еб тўймас қуёш)
Вақт жарлигидан ҳам пастга.
Сор бургут ўрнида зағчалар учар,
Ҳимолайнинг қорли чўққиларида.
Бир кунда юз фасл сен томон кўчар,
Уларни Қор Одам йўллар қабридан.
Сени маъбудалар асрар авайлаб,
Бошингда ярқирар фасллардан тож.
Аммо ўз қалбингни туради бойлаб,
Январнинг қор, ойли кечасидай соч.
Газеталар ёзди: «Қани у севги»
Номаълум солдатдай ҳамон бедарак.
Наҳотки, дунёга қайтиб келмайди,
Январ тунларида йўқолган юрак.

1982

ЕЛҒИЗЛИК ВА ИШОНЧСИЗЛИК

Қоронғи бўшлиқда...

Қоп қоронғида

Бир юрак чайқалиб турар муаллақ.

Улик ой бурканар тирик қайғига...

Бир юрак чайқалиб турар муаллақ.

Юракни тортиниб урасан:

«Ким бор?...»

Бир садо келмайди бу мавҳумотдан.

Сўнг қаттиқроқ уриб кўрасан:

«Ким бор?»

На ўлим товши, на бир сас ҳаётдан...

Қайта-қайта уриб юрак деворин

Сен сўрайберасан: «Ким бор?!» Ҳов ким бор?!

Бир садо келмайди бу мавҳумотдан,

Ҳатто тўқилламас лаънати девор.

Сўнг мушглай бошлайсан алвон деворни...

Сўнг йиғлай бошлайсан:

«Ким бор?! Ҳов ким бор?!

Мен унсиз тентийман юрак қаърида

Ва айта олмайман: «Мен... Фақат мен бор!»

Бу ғурбатхонада тилни тишлайман,

Ташқарида эса дод, фарёд:

«Ким бор?!»

Ичкаридан мен ҳам сўрай бошлайман,

Бу ғурбатхонада КИМ БОР ҲО КИМ БОР?!

ТУҚҚИЗИНЧИ ФЕВРАЛЬ¹

Мен эртага ўламан, она,
Агар, сен бу кеча бошимда
Ўзбек тилидаги қўшиқларни айтиб турмасанг.

Мен эртага ўламан, она,
Агар сенинг келинларинг бу кеча
Буюк шоирларни туғмаса, агар.
Мен эртага ўламан, она,
Агар сенинг бахшиларинг бу кеча
Тонггача тугатолмаса «Алпомиш» достонини.

Мен эртага ўламан, она,
Дарахт шохларида қушлар бу кеча
«Лисонут-тайр»ни такрор этмаса
Мен эртага ўламан, она.

Ухлай олмадим мен...
Бошимда қадимий қўшиқлар айтдинг,
Келинларинг туғди улуғ шоирларингни,
Бахшилар... Нафаси тиқилиб буғизларига
«Алпомиш» сўнггини айтдилар тонгда.

Қушлар... Дарахт шохларида титраган қушлар
Навоний тилида гапириб чиқди.
Мен ўлмайман, она!

1982

¹ А. Навоний туғилган кун.

СУФИНИНГ УЛИГИ

Қоронғи бир ғорда бир илон яшар,
Уялаб ётади бир қора шамол,
Бир сўфи мурдаси ловуллаб ётар,
Беш юз йилдан бери ана шундай ҳол.

Сўфининг ўлиги ҳар кун бир ҳикмат
Айтади... Китобга ёзади илон.
Беш юз йил нарида ётар ҳақиқат,
Беш юз йил бериди лақиллар ёлғон.

Ғор шифтида улкан ўргимчак ҳар кун,
Уликка бир кафан бичар бемалол.
Қари илон ганжни қўриқлаб ётар,
Ҳар кун йиртиб ташлар кафанни шамол

19

ТИЛАК

Менинг муҳаббатим нимага арзир,
Нимага арзирди ёниб-куйганим.
Меҳр бу суннатдир, меҳр бу фарздир,
Сени худо суйсин, менинг суйганим.

Мен бир куйинчагинг, тиловчинг, холос,
Сенга йўламасин мендаги қайғу,
Мендан бу дунёга бир ният мерос;
Сени худо суйсин, обод бўл мангу.

19

Утдан-да, сувдан-да топмадим завол,
Фалак куйиндилар тўқди бошимга.
Қаердан кирдинг сен, фаришта аёл,
Қайғули йигирма беш ёшимга.

Бу ёшнинг туйнуксиз бир ҳужрасида,
Маъюс ўлтирарсан... Тиззангда кашта...
Ипак эшиб юрагининг толаларидан
Қайғу гулин чизаётган фаришта.

Юз йилки, сен маъюс... тиззангда кашта.
Юз йилки, чўмилмас ҳурлар тушимга.
Юз йилки, ҳар кун юз бор қайтаман
Қайғули йигирма беш ёшимга.

Юз йилки, бу ердан кетолмасман ҳеч,
Бу ғариб ҳужрада тугаган йўлим.
Тиззангга бош қўйиб йиғлайман кун-кеч
Тиззангда улғаяр қайғунинг Гули.

1988.

МЕНИНГ ҚҰШИҒИМ

Мен сени боладай суйсам нетайин,
Қўйингда бевадай куйсам нетайин,
Суйгунчигим менинг, суйгунчигим-ай...

Тилимни тишлаб ман куйиб куйларам,
Қувонгим келар-да нега йиғларам,
Суйгунчигим менинг, овунчигим-ай...

Бўсаға суяниб мунғайсам, куйма,
Мен йиғлаб олайин, сен эса ўйнаб,
Суйгунчигим менинг, суянчигим-ай...

Дунёдан тўярам, ўздан тўярам,
Тўйиб-тўйиб яна сени суярам,
Суйгунчигим менинг, куюнчагим-ай...

Бу кўнгил қўймаса, мен-да нетарман,
Бир куни сенга айланиб кетарман,
Суйгунчигим менинг, суйгунчигим-ай...

1988

Шафақ, қизариб бўлдингми,
Сўнгига етдингми, тоғларнинг бахти.
Юрак-юракдан ёниб олдингми,
Гар қисқа бўлса-да тириклик вақти?

Шафақ, қизариб бўлдингми,
Тошларни ўргатиб ёнмоққа?
Шафақ сен яшашга улгуролдингми,
Мен эса, улгурдим сени севмоққа.

Шафақ, қизариб бўлдингми.

1980

Тун оғир товушин ичига ютар,
Ел йиғар тўзғиган чамбаракларни.
Осмон ўнгирига осилиб ётар
Уйларнинг анқайган чангароқлари.

Суйгулим, хўрсиниб сени уйғотар
Қўнглимнинг ўксиган қўнгироқлари.

Маънос кенгликларда куйган шафақлар,
Сийрак булутларни ичиб тўймайди.
Қоронги чангларга сиғган йироқлар
Қўли турғун руҳни чимчиб ўйнайди.

Осмон тоши теккан бу қўнгироқлар,
Ўксик ингроқ айтиб, сени қийнайди.

Ҳориган тупроқнинг тиниқ тушидан,
Оҳдай кўтарилар майин бир ҳовур.
Хурпайган адирлар қўниб тўшига,
Осмонни ёпиниб ухлайди овул.

Акс-садо гумбази — нилий кўшкида,
Қўнгироқлар ўксиб куйлайди нуқул.

Қўнглимдан туялар карвони ўтар,
Елкалаб хотирлар, бахт, фироқларни.
Мен сенга осойиш уйқулар истаб,
Тилин тутиб турдим қалдироқларнинг.

Лек, тўхтатолмадим қанчалар қистаб,
Севги тоши теккан қўнгироқларни.

1985

Бунга бир йилдан сўнг гуллар келади,
Эшикни юракдай қоқарлар «дук... дук...»
Ялпайган остона жавоб қилади:
«Эшқобил уйда йўқ!»

Ҳн йилдан сўнг келар бева шамоллар,
Тоғларнинг кўзидан сачраб кетар дўқ:
«Қайтингиз, қарғалган гумроҳ аёллар,
Эшқобил Ерда йўқ!»

Турналар келади юз йилдан кейин,
Ҳар бири тумшуқда келтирар бир чўғ
Ва мовий байроқлар бош силкир майин:
«Эшқобил кўкда йўқ...»

Бу ўтар дунёдан минг йил ҳам ўтар,
Келарсан... Ер-осмон ботади терга.
Шунда кесаклардан ўт чиқиб кетар,
«Эшқобил шу ерда!»

1988

Лаб таккизсам карсиллади ой,
Тирноқ урсам чарсиллади лой,
Ичсам, ичда оловланди сой,
Дил косаси лим-лим муҳаббат.

Қўл узатсам, чақмоқлар қўнди,
Оёқ боссам, сўқмоқлар ёнди,
Мендан яхши-ёмонлар тонди,
Дил косаси лим-лим муҳаббат.

Кўксим ичра рақсга тушар жон,
Тирноғидан сочи қадар қон,
Улдим, дедим, ўлганим ёлгон,
Дил косаси лим-лим муҳаббат.

Дайри дуннинг саҳнаси ҳайрон,
Ишқ элининг даҳмаси вайрон,
Мен адашган қуш каби сайрон,
Дил косаси лим-лим муҳаббат.

1994

Оймомонинг ойқизи кўнгул
тутди мовий ҳаводан чиммат...
Ибодатга эгилди сўнг ул
пайғамбарга абадий уммат.

Оймомонинг ойқизи кўнгул
тундан чиқар тонгни етаклаб
ва ортида юлдузлар сингил —
ҳақ нурларин терар этаклаб.

Оймомонинг ойқизи кўнгул
тонгдай тиниқ, нурдай маъсума,
гўё бутун дунёга масъул
бу ийманиб турган муслима...

Оймомонинг ойқизи кўнгул
тонгла келар ислом боғига,
абадият очилар гул-гул
бондод чоғи... БОНДОД чоғида.

1994

УЛИМ ОЛДИДАН

Нафасим қаро тунлар,
Ойга улиб йиғлағай.
Остонангга бош қўйган
Дайди итлар ўлмағай.

Қаро сочинг тўлқини
Оламни оқиздиму?
Кўзинг кунга тўқиниб,
Бу дунёни буздиму?

Қиблага шафақ пуркаб
Қизил тулпор кишнағай.
Учай десам оёғимни
Ер тишлағай, ер тишлағай.

Йилдирим кесиб ташлар
Кўкка етган бошимни.
Аждаҳо юта бошлар
Арзанда қуёшимни.

Эшигингни тунлари
Алвастилар пойлағай.
Кўздан тўккан дурларим
Қирқ қароқчи талағай.

Икки қаро зулфингга
Мингта лари қўнибдур
Кўксингдаги ханжардан
Атиргуллар унибдур.

Йўлда оқсаб қолдиму
Қарвоним туялари?
Морга Ватан бўлдиму
Кўнглимнинг уялари.

Гуллар мотамин бошлаб
Бўронлар увиллайди.
Туннинг юрагин тишлаб,
Кучуклар вовуллайди.

Ўзингни тўшаккамас,
Отасан ёнишларға.
Кўзларинг олмос тўкар,
Камбағал болишларға.

Йиғламаё, йиғлама,
Ўзим малҳам бўлойин.
Жаннатнинг чечакларин,
Оёғингга солойин.

Қилкўприк то сенгача,
Юрар йўлим чайқалар.
Тушларимда ҳар кеча,
Ёнғоқлар гулга тўлар.

Ёнғоқнинг олов гули
Кўпга насиб бўлмағай.
Остонагга бош қўйган,
Бир дайди ит ўлмағай.

Мен энди кетар бўлдим,
Алвидо, ёр, алвидо.
Сени очкўз дунёдан
Ўзи асрасин худо.

1980

СУРГУН

Ёхуд Қирмиз момо ҳамда Қурбон момо билан
мулоқотлар

(Т у р к у м)

[Улар 30 йилларда сургун қилинганлар ва
бу даврнинг бор азоб-уқубатларини бо-
шидан кечирганлар]

1. ҲАЙДОВ

— Юзлаб одамларни отнинг дамига солиб
ҳайдаб кета бошладилар. Қаёққа?— Йўлни
қамчилар биледи. Нимага?— Ҳа, бир бойга
яқинлигинг борда? Илож қанча, эл бўлгандан
сўнг элнинг бойига ҳам, камбағалига ҳам бир
томиринг туташади-да. Қулоқ қилинганлар-
нинг орасида кексалар ҳам, болали аёллар
ҳам, ўн беш-ўн олтига-да етмаган улу қизлар
ҳам, нони — реза болалар ҳам бор эдилар.
Биз кетавердик орқада эл изиллаб қолаверади.

— Қамчи ва саканинг оралигида,
Мудҳиш бўшлиқ Ватан каби ҳувиллар.
Ярим ой товоним фарч ботган тигдан,
Ер тишлаб ётибди ўлик овуллар.

Машриқда яримсан, Мағрибда ярим,
Раҳмати талапган ягона худой.
Қайғули оятдай оқар кўзларим,
Иккига бўлиниб бораётир ой.
Оёғим осмонда, қўлим занжирда,
Мени ютаверар улкан Ёрилтош.

Минорлар қулади Мовароуннаҳрда,
Ҳиротда иккига бўлинди қуёш.

Ўзимнинг додимни ўз кўнглим тинглар,
Лабимдан жон каби сачрайди «Қуръон».
Бир юрак излайди тул қолган мунглар,
Бир халқ излагандай бева Туркистон.

Иккига бўлиниб борар эдим мен
Синган кема каби ўз қонимга ғарқ.
Икки хоқонликка эмас-да, икки
Қулликка бўлиниб борар эди халқ.

II. БИТЛАР

— Биз К...га борганимизда, у ерга биздан
олдироқ олиб борилган ўзбекларни учрат-
дик. Уларнинг ҳаммаси касал эдилар. Шунда
ҳам кечани кундузга, кундузни юлдузга уриб,
машаққатли меҳнат қилардилар. Грузинлар
бизга «Элдошларингга яқинлашманглар, улар
энг оғир зонада ишлаб, битлаб кетдилар» деб
айтишди.

— У битлар баҳайбат битлар эдилар,
Оғзи Осиёда топилмас ўпқон.
Бошданми, оёқдан ейверардилар,
Кўзи Оврупода ишланган қопқон.

Қуёш — кечки овқат ёзуз даҳога,
Шафақларни ютди қоп-қора туман.
Йигирма асрда кўҳна дунёга,
Янги шажарада қайтди Аҳраман.

У битлар баҳайбат битлар эдилар,
Оғзи Осиёни ютгувчи ўпқон.

Минорларни юлиб кўза қилдилар,
Ва минглаб кўзага тўлдирдилар қон.

Ютилиб борарди халқлар, элатлар,
Бир ўпқон оламни чўчитар эди.
Ўзидан кўпаймай қўйганда битлар,
«Даҳо» ўз пуштидан урчитар эди.

У битлар баҳайбат битлар эдилар,
Қопқонига тўлди халқлар, ватанлар.
«Даҳо» — Битлар халқлаб кетди — деди-
лар,
— Қутқаринг битларни кетди ватанлаб,

Ҳомийлар елдилар сермаб қиличин,
Ўлик таплардан-да, изладилар жон.
Сўнг ҳаром битларга таҳорат учун,
Қелтириб бердилар икки дарё қон.
У битлар баҳайбат битлар эдилар.

III. ПАЛАХМОН

— У ерда фақат қизлар ва аёллар ишлар
эдик. Бир бўлак вон учун жонимизни берар-
дик. Ўша ёқдан тайинланган бригадир қиз-
ларни ҳам аёлларни ҳам аямай калтакларди.
Оёқости қилиб ҳақоратлар эди.

— Отдинг-ку бу юртнинг ўғилларини,
Тошларини отдинг ўзига томон,
Менинг юзлаб сулув синигилларимни
Ахир, қаерларга отдинг, палахмон.

Бахмал чимилдиқлар қолди анграйиб,
Ииртилган тўшаклар йиғлади ёмон.

Естиғида ойлар кетди қорайиб,
Хуркак сингилларим қани, палахмон.
Ҳар бири бир элга эна бўлгудай...
Эллар энасиздир, етимдир ҳамон.
Юзлаб мамлакатни обод қилгудай,
Юзлаб сингилларим қани, палахмон.

Тандирлар ўйилди. Учоқлар ўчди.
Йиғлайди, бешикка бўланган армон.
Сен ерда қай қонли қўлларга тушдинг,
Худонинг қўлидан тушган палахмон.

IV. ЧОРЛОВ

— Сургундагиларнинг кўпчилиги ўлимни бўйнига олган эди. Лекин уларнинг бир армони бор эди. Омонатни ўз тупроғи ўз элида топшириш армони. Ўлимдаям ўлим бор-да. Кўпларнинг бу армони ушалмади. Улаётганларнинг ҳаммасининг жони сачраб кетди. Соғиниб етолмай ўлиш, ўлим эмас, балки хорликдир.

— Бу ерлардан кетайлик юргин,
Кўлингни бер, юрагингни бер.
Кўзларингни кўзимга бергин
Ва этимга суягингни бер.

Қаро ер остида ётганим,
Яшамай ҳам ўлмай кетганим,
Қон балчиққа гуллар отганим,
Бу ерлардан кетайлик юргин.

Ер остига ўсган сочларинг,
Кўкараш тош тирноқларингни,

Қолдирмагин, қолдирма бунда,
Мовий арвоҳ — байроқларингни.

Кун кўрмай, ер босмай ўтганим,
Боши қонга ойдай ботганим,
Гўр ичра ўлолмай ётганим,
Бу ерлардан кетайлик юргин.

Ўлик тирик ғарибим, юргин,
Байроққа айт, тахласин кўчин.
Қабрдан чиқ, кўнглингни бергин,
Ватан бор-ку ўлмоқлик учун.

Кўк-қизили куйиб ётганим,
Ёт тупроқдан тўйиб ётганим,
Юртни суйиб... суйиб ётганим,
Бу ерлардан кетайлик, юргин.

V. МЕНГИМ МОМОНИНГ ЙЎҚЛОВИ

— Менгим момо оғирлашиб қолди. У энди ўларини аниқ билди. «Бу ғарибликда ўлсам, йўқлайдиган элим йўқ, боврига оладиган тупроғим йўқ» деб ўлимидап олдин ўзига ўзи йўқлов айтди. Тошлар эриди Менгим момо ўз-ўзига аза очганда.

— Тоғдан тошлар қулайди,
Кўздан ёшлар қулайди,
Қисматнинг қора қўли,
Пешонангни силайди.
Войй Менгим-а, шўр Менгим...

Увв!... Увв!!!

Кўзингда Боймоқлининг
Суратлари қотади,
Кафанда жонсиз тана —
Тирик армон ётади.
Вой Менгим-а, шўр Менгим.
Увв!... Увв!!!

Соёларнинг бўйлариди
Йиғлаб учар овозанг.
Гўристонга қўриқчи —
Ўқилмаган жаҳозанг.
Вой Менгим-а, шўр Менгим.
Увв!... Увв!!!

Ғорларда ухлар шамол,
Қирларда йиғлар шамол,
Шамолнинг этагида
Бўзлайди етим хаёл.
Во-ой Менгим-а, шўр Менгим.
Увв!... Увв!!!

Хотирангдай олинса
Мунгли шам қарсиллайди.
Ота юрт соғинчидан
Суягинг қарсиллайди.
Во-ой Менгим-а, шўр Менгим.
Увв!... Увв!!!

Қаро кунга қаро соч
Еяр бўлса сингиллар,
Кўзларинг қирғоғидан
Тўкилади кўнгиллар.
Во-ой Менгим-а, шўр Менгим.
Увв!... Увв!!!

Тоғдан тошлар қулайди,
Кўздан ёшлар қулайди,
Қалбингдан бир чуқурга
Ой-қуёшлар қулайди.
Во-ой Менгим-а, шўр Менгим.

Увв!... Увв!!!

Ғарибликда бөйвучча,
Ўз-ўзингни йўқлайсан.
Осмонга биринчи бор
Отилгувчи ўқдайсан.
Во-ой Менгим-а, шўр Менгим.

Увв!... Увв!!!

Хувв тоғлардан нарида,
Қирларда лола-шамлар.
Майсаларнинг баргида
Дурдай ёнар шабнамлар.
Бойсунтоғнинг бошида
Қорлари ялтирайди,
Қояларнинг минг йиллик
Сувлари сирқирайди.
Во-ой Менгим-а, шўр Менгим,
Соғиндинг-а, шўр Менгим.

Увв!.. Увв!!!

Гўрим ўз юрагимда,
Юракда бордир Ватан.
Қишлоқдан кийиб келган
Кўйлагим бўлсин кафан.
Вой Менгим-а, шўр Менгим.

Увв!.. Увв!!

Во-ой Менгим-а, шўр Менгим.

Увв!.. Увв!!

VI. ОЧЛИК

— Не кунлар ўтмади бу бошдан. Нон деб ўйлаб ковушларни тишлаб ўлиб қолган болаларни ўз кўзимиз билан кўрдик. Очлик қиргинни кексалар ва болалардан бошлаган эди.

— Бир жуфт кўз косаси... Лимиллар нола,
Осмон — куйиндилар куйдирган ҳовуч.
Тутилган ой эмас еганинг, болам,
Еганинг — эгаси йўқолган ковуш.

Мағзи кул бир буғдой қобиғи — олам.
Замин — тўкилмаган бир коса сабр.
Тандир кесагимас еганинг, болам,
Еганинг кимнингдир суюғи — кўмир.

Бир жуфт кўз косаси... Тўкилар нола,
Ўчар ёнаётган бошоқдай қуёш.
Тутилган кун эмас еганинг, болам.
Еганинг, бошимни ёрган қора тош.

VII. НАҚШИГУЛНИНГ ТУШЛАРИ

— Нақшигул, Рўзигул, Мақсадгул, Норсулув деган хоразмлик дугоналаримиз бор эди. Нақшигул бир сулув, бир қайғули эди. У ҳар кеча тушида Хоразмни кўрарди. Биз қайтдик?..

— Ер гули, Нақшигул, бормисан омон,
Тушовли кийигим, маъюс хушрўйим.
Макка чопиб келар Хоразм томон,
Очилган қабрдай ҳувиллар уйинг.

Сенинг тушларингни кўрдим, Нақшигул:
Тишлаб турар эдинг юракни маҳкам,
Тегирмон қуёшни янчарди нуқул,
Янчарди Хоразм ойларини ҳам.

Ҳар кеча худодан юртни сўрардинг,
Замон чўқиларди нолаларингни.
Урғочи йўлбарсдай тишлаб турардинг
Ҳали туғилмаган болаларингни.

Тишлаб турар эдинг Ватанни маҳкам,
Чарновуқ лабингни йирарди нуқул.
Қириб бораяпман тушингга мен ҳам,
Мен сени севаман, қайтгин, Нақшигул.

Тишлаб турар эдинг маҳкам миллатни,
Занглаган занжирни тишлар эдинг сен.
Қонталаш елкангда кўриб давлатни,
Кўзимнинг ичида йиғлар эдим мен.

Хоразмни маҳкам тишлаб турардинг,
Кулгучинг — йиғичи, иякларинг қон.
Уларга қизлик қирқ жонингни бердинг,
Қолди Ватан каби тишланган имон.

Тулар битиктоши тушингни топдим,
Ўзинг қайлардасан, айтгин, Нақшигул,
Бекафан танларни кўз билан ёпдим.
Мен сени севаман, қайтгин, Нақшигул.

Қайтгин, бу дунёда диёрлар ўлди,
Зора у дунёда бормисан омон.
Ер — осмон ораси фитнага тўлди,
Қайтгин, Хоразмнинг аҳволи ёмон.

1989

КАМО НО ТЕМЕЙ*

Мен ўйларга кўмиламан
Тупроққа кўмилганлар каби.
Зиёратга келганлар, ранжисмай кетинг.
Шошқин йўловчилар,
Бу тирик қабрни топтамай ўтинг.

* * *

Сенга йиғлагим келди бу кеча,
Осмондай йиғласам сенга...
Йўқсан... кўзларим кўр бўлиб қолди.
Ёмғирдай йиғласам сенга...
Ўрмон дарахтларин лабларим-ла
пайпаслаб,
Бир-бир ҳидлаб чиқяпман тунда.
Қанисан?

* * *

Бу қоронғу ўрмон ичида
Қушнинг уясидай бу тор чайлада,
Бир киши ҳам сизмас чайлада
Икки киши яшаши мумкин.

Бу чайлада бир киши ётса
Ташқарида қолар икки оёғи.
Бир киши тик туриб кўрса мабодо,
Боши ўйиб чиқар чайла қорнини.

Бунда икки киши яшаши мумкин,
Будда билан яна бир одам..

1990

(*Комо но Темей — қадимги Япон адиби).

Сув устида, сувлар устида
 Юракларим чисирлайди-эй,
 Ишқ дастидан, ҳижрон дастидан
 Суякларим қисирлайди-эй.

Ут устида, ўтлар устида
 Кўз ёшларим дарё бўлди-эй.
 Ишқ қасдида, ҳижрон қасдида
 Бардошларим адо бўлди-эй.

Тош устида, тошлар устида,
 Кўнглим эрир ой каби маъюс.
 Ишқ фаслида, ҳижрон фаслида,
 Йиғла, Баҳор, менинг исмим Куз.

Йўл устида, йўллар устида
 Оёқларим юрак бўлди-эй.
 Ишқ асридан, ҳижрон касридан
 Умрим фақат тилак бўлди-эй.

1984

Давлатли бегойим, эркли бегойим,
Биза мурувват қил кўркли бегойим...

Худо тумор тақиб, бошинг бойламиш
Бандага дарчаси беркли бегойим.

Ишқинг чархи дунни вайрон айлади
Олам охирати туркли бегойим.

Бир кўнгилни ташлаб кетдим дунёга
Менга бу дунё на, эркли бегойим,
Сенга бир кўнгил на, кўркли бегойим.

Ҳимматли бегойим, султон бегойим,
Сулаймон тахтида ҳайрон бегойим.

Ўзинг ободсену, давлатинг обод.
Пойингда ики дун вайрон, бегойим

Бир кулгунг ўғирлаб кетдим дунёдан
Сенга бир кулгу на, хушъон бегойим,
Менга қўш дунё на, султон бегойим...

1990

О, менинг суманбар келинчагим-ей,
 Кел, бирга куйлайлик
 Зарафшон чимилдиқнинг хуш буйлар
 чўккан
 Энг қоронғи хилватгоҳида.

О, менинг сарвқомат келинчагим-ей,
 Кел, бирга ўйнайлик
 Худхудлар қаноти — зардеволларнинг
 Энг қоронғи хилватгоҳида.

О, менинг шаккарлаб келинчагим-ей,
 Кел, бирга яшайлик.
 Ям-яшил товуслар кўкараётган
 Алвон сўзананинг хилватгоҳида.

О, менинг заркокил келинчагим-ей,
 Кел, бирга севайлик
 Лолалар суйкалиб жон бераётган
 Ҳаётни, дўзахлар хилватгоҳида
 Кел, бирга севайлик.

1989

КАМБАҒАЛ СЕВГИСИНИНГ НОМУҚАММАЛЛИГИ

Олтинга ўхшаган тўрноғич,
Марваридга ўхшаган мунчоқ,
Одамга ўхшаган кўз бойлоғич,
Кўз бойлоғич бўғзига тиралган
Қонга ботирилган тиллодай тирноқ.
Ва
Ҳеч нарсага ўхшамаган сен.

Қасрга ўхшаган уй,
Товуснинг патидай тўшаклар.
Жаннатга ўхшаган ҳаёт,
(У, жаннат, албатта, ўлимдан кейин)

Дўзахга ўхшаган айролиқ,
(Дўзах ҳам албатта, ўлимдан кейин)
Ҳақиқатга ўхшаган ёлғон,
(Ҳақиқат албатта, ўлимдан кейин)
Ва сенга ўхшаёлмаган бор нарса,
(Бор нарса... албатта, ўлимдан кейин)
Йиғиғами ўхшаш бир нарса...
(Бу эса... албатта ўлимдан олдин).

1989

* * *

Ҳасратли ҳужрамда
Қайғудан бўлак
Ҳамма кетиб бўлди бирма-бир...

Дастурхонда фақат кемтилган юрак
Ва бир коса сабр...

Ҳасратли ҳужрамда
Зилзила тинди...
Анграйган эшикни ёпиб қўяман.
Юракнинг қолганин ейман-да, энди
Бир коса сабрни ичиб қўяман.

Ҳасратли ҳужрамда
Дунё ҳам, мен ҳам
Бир-бировдан тўйдик ноилож...
Фақат қайғу оч-да, қайғу жуда оч!

1989

(«Чўлда юрган ой» туркумидан)

Булутлар қорларнинг қўйнида ухлар,
 Чўл қисирлар аёз қамчиларидан.
 Қирлар тун бетига уфурган уҳлар
 Музлайди изтироб томчиларидай.

Чўпон ҳолдан тойди... Йўл мунча узоқ..
 Осмонларга учиб кетганми ўтов?
 Умидлар музлайди, музлайди титроқ —
 Кўзида аёли, болалар — еттов.

Кўк йўтал тутгандай кўкаради тун,
 Аёзларни қусиб, музларни қусиб.
 Музлаётган чўпон елкаларидан
 Улкан, оппоқ бир тоғ чиқмоқда ўсиб.

Чўпон елкасида — тоғ орасида
 Икки қўллаганча, қаддин этиб ёй,
 Кенг, баҳайбат осмон тоғорасида
 Чўғ олиб югуриб келаётир ой.

1987

ХАЙДОВ

(«Чўлда юрган ой» туркумидан)

Қўйлар булутларни ичиб қўйдилар
Майсаларнинг яшил қонига қўшиб.
Иссиқ юлдузлардан қирлар тўйдилар,
Июнь ўтиб борар ҳовлиқиб, шошиб

Яшил чимилдиқнинг оҳори синди,
Адирлар бевадай қолди мунғайиб.
Қуёшнинг бўғзидан учган қиринди —
Қуйган ўт-ўланлар ётар сарғайиб.

Чўлни боғлаб олиб хўштакларига
Палахмон тошидай ўйнатар қуюн.
Қушларини ўраб пўстакларига,
Қора терга тушиб ҳарсиллар июнь.

Июнь силкитганча олов таёғин,
Ҳайдайти пишқириб, ҳайдар беомон
Чўпону қўйларни — доғлаб оёғин —
Июлнинг кўкарган тоғлари томон.

1987

ЕЛҒИЗЛИҚНИНГ ИККИ СУРАТИ

Тилининг остида қувончи, қаҳри,
Семиз Ер титроғи елкаларида.
Тутилган қуёшдай қорайган бағри,
Дунёнинг сарғайган ўлкаларида
Яшайди бу аёл.
Ўликнинг бошида жилмайган каби
Жилмаяр.
Ботқоқликда ўсган нилуфар каби
Яшайди.
Кишга қолиб кетган турналар каби
Қақшайди.
Сув устида чирсиллаган оловга
Ўхшайди.
Урғочи йўлбарсдай умид — боласин
Титраб тишлайди бу аёл.
Сўнгини айтмасдан урушга ҳар кун
Қарғиш бошлайди бу аёл.
Ўз юрагининг хотини бўлиб
Яшайди бу аёл.

II

Қизариб туради Ой,
Йиғламсираб туради Ой,
Ташлаб кетилган қиздай,
Бир дарчанинг бошида...
Бўзариб туради Ой,
Мотамсаро туради Ой,
Ўғлидан орқада қолган онадай.
Бир дарчанинг бошида...
Гезариб туради Ой,
Тонг сўраб туради Ой,
Қирқ йил нотаниш бир эркак билан

Никоҳ тўшагида ётган аёлдай.
Бир дарчанинг бошида...

Кўп ғариб туради Ой,
Жавдираб туради Ой,
Алвидо дейишни энг сўнгги кунда
Қимга айтарини билмас одамдай.
Бир дарчанинг бошида
Кўп ғариб туради Ой.

1989

ПОРТРЕТ

Сенинг кўзларингда сунъий йўлдошдай
Бегона ҳилқат бор қорачиқларга.
Шул сабаб: улардан кесилган бошдай
Тошлар қулаб кетар тор бўшлиқларга.

Лабларингнинг сирли ёлқинларида
Бир сўз бор учолмай йиғлаб туради
Қаро сочларингнинг тўлқинларида
Адашган кемалар сузиб юради.

1980

Ичимда ғичирлар бир кўшиқ,
Ғичирлар... Мен ҳамон ўлмайман.
Йиғлар бўлсам энди, сенга эмас, йўқ,
Йиғласам, оллога йиғлайман.

Суюгимни ёқар бир оҳанг
Мен ҳамон дунёга келмайман.
Тенг ярмим ғариб тун, ярмим ғариб
тонг,
Йиғласам, оллога йиғлайман.

Қил кўприк чайқалар басма-бас,
На ўлим, на ҳаёт... Билмайман.
О, банда, оғринма, мен сенга эмас,
Йиғласам, оллога йиғлайман.

1988

МУНОЖОТ

Борлиқ ҳам йўқликда мутлоқ ўзингсан,
Йўқдан бор этувчи халлоқ ўзингсан.

Ожизман вафсингга бирор сўзим йўқ,
Бир қутлуғ сўз ичра ҳали ўзим йўқ.

Бу хароб кўнгилга давлат ато эт,
Раҳм қил, раҳмлиғ раҳмат ато эт.

Каримсан, караминг бесарҳад кенгдир,
Бир назаринг икки жаҳонга тенгдир.

Бу тун кўр кўзимга нур тушса, шояд,
Дилим ҳидоятга йўл қўшса, шояд.

Дунёга қўл бериб гуноҳкордирман,
Вале, карамингдан умидвордирман.

Қай дилда сен йўқсан, у дил ўликдир,
Энг буюк озодлик сенга қулликдир.

БИЗГА БИРГА ХИТОБ

Битик битмоқ эрсанг, эй ровий,
Қўлингни юракка ботириб битгил.

Савоб ёзмоқ эрсанг, эй осий,
Манглайингдан ўзинг бир юриб ўтгил.

Дунё кўрмоқ эрсанг, эй сўқир,
Ўз кўзинг ичига бир кириб ўтгил.

Ошиқ бўлмоқ эрсанг сен охир,
Қўлингни бўшатиб, дил ичра кетгил.

ШАЙХ УВАЙС ҚАРАНИЙ

I. Ҳттиз икки тиш достони

(Ул зот) «Ухуд урушида пайғамбарнинг му-
борак тишин шаҳид бўлганини эшитиб, муто-
баат (тобеълик, ихлос) учун Ҳттиз икки ти-
шин ушотти».

Юракка қадалиб ётган тошларни
Бирма-бир суғуриб олгандай гўё.
Шайх Увайс ушотар дурдай тишларич,
Қонга ботар тилин остида дунё.

Бир парча нур келиб теккан оллоҳдан
Ҳақиқатнинг рамзи бу улуғ манглай,
Ҳамду сано учун расулуллоҳга
Лахта-лахта қондан сўз қилган танглай

Шайх Увайс тишларин суғурар тезлаб,
Ҳавода қанотдай кўкарар ҳар тиш.
Сўнг етти водийдан Симуриғни излаб,
Учиб бораётир Ҳттиз икки қуш.

ШАЙХ БОЯЗИД БИСТОМИЙ

I. Намоз

«Ва султонул орифин Боязид Бистомий намоз
қилса эрдилар қаъқаа аларнинг кўкси сўн-
гакларидан чиқар эрди».

Машойих оғриниб қилар маломат:
Шайхда илм товуши илоҳий овоз,

Кўксида Каъбасин қурган диёнат,
Вале Шайх нечукдир ўқимас намоз.

Унинг кўзларида ислом юлдузи,
Юзларида эса худо нури бор.
Одаммас, ҳақиқат фарзанди ўзи,
Лек намоз ўқимас, ул шайхи номдор.

Машойих таън қилур, машойих сўроқ:
«Сидқ қайда, Боязид, риёзат қайда?»
Шайх эса хотиржам, исломий байроқ
Каби кўзғолади жойидан:

«Эй сиз уламолар, таънадан олдин,
Мулоҳаза этинг, кўринг ҳолимни...»
Дея шайх Боязид намоз бошлади,
Жон кўриб қолгандай дил жамолини.

Қанотга айланди, қаранг, жойнамоз,
Вужуд сўнгаклари куйди беомон.
Шайх «Оллоҳу акбар» деб берганда ово
Ҳар туки тубидан бош кўтарди қон.

Машойих лол эди. Бу қандай намоз?
Зарбидан чайқалиб ётарди фалак.
«Оллоҳу акбар» деб берганда овоз,
Ҳар туки тубида кўзғолди юрак.

II. Аҳволи руҳия

Кўнглим ҳоли надур? Яратган билур
Бу дил оллоҳ мулки — мендан зиёрат
Элга ҳол айтмасам маломат қилур,
Ҳолим айтсам бу эл бошлар қиёмат.

Негонг кўнгил бўлди ризқу-рўзимиз,
Эртан ҳам ошиқмиз, ошиқмиз.

Йўқ бўлиб кетсак-да тамом ўзимиз,
Сўнг яна ошиқмиз, ошиқмиз.

ШАЙХ ЗУННУН МИСРИЙ

I. Уч илм ҳикмати

«Зунун дебтурки, уч сафар қилдим ва уч
илм келтурдим» (Булар тавба илми, та-
ваккал ва муомалат илми, ниҳоят ҳақиқат
илмидир)

И л м — гадоликни ихтиёр этган султондур...
Султондур.

Т а в б а — охиратга яланғоч кетган инсондур,
инсондур.

М у ҳ а б б а т — жон қушин талаби токи,
сайрондур, ҳайрондур.

Ҳ а қ и қ а т — бир дилда олишган икки
жаҳондур, жаҳондур.

II. Сураат ва сийрат

Вожаб! Бир занги кўрдим бу дунда
Минг кеча зулматин кийган бир занги.
У ҳар гал оҳ ила «Оллоҳ!» деганда
Ботаётган ойдай оқарди ранги.

Вожаб! Ҳолинг не, эй осий банда,
Вужудингда балқмиш оламнинг тонги.
Сен ҳар гал ошиқиб, «Дунё!» деганда,
Тутилган ой каби қорайди рангинг.

III. Яшил ўлим

Шайхнинг хазон куни баҳорлар келди,
Фалак яшил байроқ тусига кирди.

Кўк юзини тутди соясиз
Ниҳоясиз яшил қушлар, ниҳоясиз...

О, шайхнинг тобути гўристон қадар
Дарахтдай кўкариб улгурди... (Шажар)

Ераб, не масофа қондан жонгача,
Шайх кўкариб улгурди гўристонгача.

Ераб, не ғавғода тан ила кўнгил,
Дарахт-Тобут ичра ўсарди бир гул.

Икки дунё аро тилим ва тилим
Ястаниб ётарди ям-яшил ўлим.

ИШҚ ВА ТАЛАБ ҚАЙҒУСИ

Шабнамдай дилимга ютдим субҳини,
Олов узра сочдим жон тасбеҳини.

Эй жон, ҳолинг хароб, матлабинг тараб,
Эй дил, ишқ қонидан бир коса шароб.

Кўнгилнинг кўнглаги кел, эй шабистон,
Шамъингга кўмилиб куйсин устихон.

Ишқ ва талаб келсин қошу қабоқдин,
Ишқ насиба бўлсин Шому Ироқдин.

Жон узра чайқалиб турар муттасил,
Мансур каби дорга тортилган бу дил.

ИУҚЛОВ

Симурғ юз йил излаб ўзидан топган,
Оллоҳ манглайдан эркалаб ўпган,
Қарвонин шайтоннинг итлари қопган,
Қўнглим рисолати қанисан, қани?..
Жоним ибодати қанисан, қани?..

Қадр кечасида ўттиз хур туққан,
Минг-минг оч гадойни сўз билан боққан,
Дил ўтида эт ва суягин ёққан,
Қўнглим рисолати қанисан, қани?..
Жоним ибодати қанисан, қани?..

Саҳройи қуюнга дўнди булутлар,
Кемадай чайқалиб сузар тобутлар,
Сен омон кабутар, ҳайрон кабутар,
Қўнглим рисолати қанисан, қани?..
Жоним ибодати қанисан, қани?..

Бу кўҳна оламга балки қайтмассан,
Юрак яланғочлаб қайта ўтмассан,
Ёлғончи дунёга мени сотмассан,
Қўнглим рисолати қанисан, қани?..
Жоним ибодати қанисан, қани?..

ЯССАВИЙ

Мен энди сўзласам —
Яшил ялов кияр унут оятлар.
Мен энди оҳ урсам —
Жизиллаб пишади музлаб ётган ой.
Мен энди йиғласам —
Нухнинг кемасидай қиблага-томон
Қайғули-қайғули суза бошлайди
Шилқиллаб ҳўл бўлган қари жойнамоз.

УЙҒОНИШ

Дарёлар уйғонди кўнглимда менинг,
Ун икки ой эрир қўлимда менинг.
Пирлар пайдо бўлди ўнгимда менинг,
Мен энди дунёни нетарман?..

Уйнабман юракни урганча тошга,
Учиб киргандайман мен ўттиз ёшга
Ишонинг мен энди бошқаман, бошқа...
Бу ёлғон савдони нетарман?..

Давлату зар сизга, дунёлар сизга,
Ер остига кетган даҳолар бизга,
Дил ишққа айланди, ўзим юлдузга,
Бу ўлик саҳрони нетарман?..

Иссиқ қушлар учди тилимдан менинг,
Рубоб ясанг энди қўлимдан менинг,
Қарзим ҳам қолмади ўлимдан менинг,
Бу ўтар дунёни нетарман?..

ОВОЗ

Изтироб товуши — менинг овозим,
Кўзларим — кўнарған изтироб ранги.
Тан — дилим эгови. Ўзим-чи? Ўзим —
Тўқнашган қайғулар жаранги.

Илк бор ибодатга чўккан динсиздай,
Юрагин ёпиниб ўқийди намоз,
Кўп оғир чайқалиб намоз ўқийди,
Қайғули одамга ўхшаган овоз.

1992

БЕДИЛ

Кўп бўлди оёгим ердан узилган...
Бир қулоч юқори юраман сиздан
Қушдай ялангсёқ, ой каби яёв.

Қадам қўяр бўлсам ерга энди мен,
Ҳар босган изимдан адашган гулдай
Кўкариб чиқади бир даста олов.

1989

* * *

Оппоқ булут кийиб ўтди марҳумлар..
Қўлимда ҳамён-у, эгнимда жубба.
Ўтдилар хаёлга, Сўзга маҳқумлар,
Кўзимда дунё-ю, сўзимда тавба.

Ойдин кеча эди... кўп ғамгин кеча...
Оппоқ булут кийиб ўтди марҳумлар.
Ҳаёт ўзича-ю, хаёл айрича,
Бир кўнгил устида минглаб ҳукмлар.

Тилимда дарё-ю, дилимда олов,
Ортда — сўз, олдимда ўйнар рақамлар,
Оёқда пайтава, қўлимда ялов,
Ҳолимга кулгандай бўлар марҳумлар.

Гоҳо сўниб қолиб, гоҳида тошиб,
Ўзни жамлай олмай ўтаётирман,
Ҳолимга қарайман: ўттиздан ошиб,
Ўттизга бўлиниб кетаётирман.

1993

КЎНГИЛ ҚУШЛАРИ

Кўзимга қамалган ҳайрон тушларни,
Қайга ҳайдаяпсан, девона шамол.
Кўксимда донлаган чип кўр қушларни,
Нега алдаяпсан, бегона аёл.

Бу қушлар — кўр қушлар, туғма кўр
қушлар,
Ўттиз йил боқаяпман юрак едириб.
Арслон ўз боласин тургандай тишлаб,
Турар тумшукларин дилга ботириб.

Ажаб, дил роҳатда, кўзларим қақшар.
Ҳайрон тушларимни супурар шамол
Бу қушлар касалманд болага ўхшар,
Сен эса, шамолга ўхшайсан, аёл.

1993

МАҒЛУБИЯТ

Умр ўтаётир қўлларим бўм-бўш,
Кунларим кўнглимдай ҳувиллаб қолган.
Мен — ташландиқ уйман, бўшаб ётган
туш,
Қўйнимда тўладир ёлғон... Пуч ёлғон.

Кундан-кун ранжида хирадир таъбим..
Кўнглим тусайверар овлоқларни.
Қафасдаги шўрлик олмахон каби
Эрмакка чақаман пуч ёнғоқларни.

Умрим ўтаётир, қўлларим бўм-бўш..
Мен — буюк урушда йиқилган байроқ.
Оғзим тўла тошдир, ўттиз икки тош,
Қўйним тўла ёнғоқ, бари пуч ёнғоқ.

1993

ЮРАККА ҚАЙТИШ

(«Юракни ўрганиш» туркумидан)

Фоҳиша эмассан, юрагим,
Ўзгалар қўлига ўзни тутгани.
Беҳуда мастмассан, юрагим,
Дайди кучукчалар билан кетгани.

Юрагим, яшайсан хаёлдан баланд,
Униҳ ҳадыя этар сенга юлдузлар.
Лоқайд бўл, дунёда топганларидан,
Сайёра қурмоқчи бўлса қўнғизлар.

Сен туннинг бағрида қийналган ханжар,
Фикрлар, ҳукмлар...

Бошлари гаранг...

Алвон вужудингга санчилар тишлар,
Машрабдай бақирар шўрлик ҳомиланг.

Мағрур бир эркакдай яшайсан,
Қақшайсан раҳмдил аёллар каби.
Жаллоддай тун бошин узиб ташлайсан,
Сен тонгни туғасан, юрагим.

1980

РОБИНЗОН КРУЗОНИНГ КУНДАЛИК ДАФТАРИДАН

I

Одамлар кўп эди чумолилардан,
Улжа — бир-бирининг оғзидаги дон.
Дўстим йўқ омилар, зиёлилардан,
Қийнар на-да душман, на-да қадрдон.

Оролим — (денгизнинг кўксидаги ўт),
На қувлар, на чорлар очиқ эшиги,
Сизни сескантирган тўртбурчак тобут —
Робинзон Крузонинг бешиги.

II

Бир куни денгиздан қулоққа етди,
Беъмани суҳбатлар «Афсус!», «Аттанг!»-
лар
Ягона ҳамроҳдан айриб кетди,
Ваъз айтиб бир тўда такасалтанглар.

Ҳолимга кулмади фақатгина Ой,
У ўтган ёлғизлик зиналарини
Бугун ташлаб кетди мени Жумабой,
Излаб Крестонинг ғазналарини.

III

Тўтиқушим менинг, муҳаббатимсан,
Тўтиқушим менинг, ҳолимга тушун.
Денгиз айтган каби ёлғиз эмасман,
Менинг оролимда борлигинг учун.

Лекин, бекор кетди тиловатларим,
Қилган ибодатим, айтган олқишим.

«Сен булбулсан» дея айтсам мен ғариб
Ташлаб кетмас эди тўтиқушим.

Майлига, ёлғизлик, ёлғиз қол энди,
Эпллолмади улкаш тахтингни қирол.
Кўксимга денгиздан томчилар қўнди,
Хиёнат қиламан мен сенга, орол.

Майлига, ёлғиз қол, тўртбурчак тобут,
Сенда жон сақладим, бўлладим шод.
Қайтиб кетаяпман, умидвор бўлиб
Ҳеч ким кечмаса ҳам, кечирар ҳаёт.

1983

МАМАТРАЙИМ БАХШИ

Тилингга чипқонлар чиққанида,
Тилингни чаёнлар чаққанида
Мен табиб бўлдим, халқим.
Мен табиб...

Узолмай ортидан ёшли кўзингни,
Сўнг манзилга кузатсанг битта сўзингни
Мен тобут бўлдим, халқим.
Мен тобут...

Мен сўз деб яйрадим, сўз деб қақшадим,
Юракни ўртага қўйиб яшадим.
Юрагим сўзларнинг дастурхонидир.
Юрагим дастурхон, халқим.

1984

ШУНЧАКИ ҚАҲҚАҲА

Тишларимнинг ўртасида,
Икки қилич ўртасида,
Чавақланар қаҳқаҳа —
Ҳа! Ҳа! Ҳа! Ҳа...

Ойни тишлаб олдим мен,
Лабда юлдузлар қони.
Афлокда йўқолдим мен,
Улмаган кимнинг жони.

Вужуднинг занжирбанди
Қўкракдаги илоҳа,
Қобирғаларга банди
Ҳа! Ҳа! Ҳа! Ҳа!

Самоват ҳам жим қолар,
Оловларни кечаман,
Лойдан ясалган қадаҳ —
Юлдузларни ичаман.

Денгизнинг тўлқинлари
Мен каби қувғин эрklar.
Тилларимнинг остида
Эриб кетар айсберглар.

Қаҳқаҳага алишдим
Умрлик армонимни,
Керак бўлса, юлдузлар
Тинглайди фармонимни.

Дарахтларнинг устида
Ухлайман, сақлайман жон
Мен сенга шерик эмас,
Қувонмагин, Робинзон.

Мени ташлаб кетдингми,
Меҳробдай топинганим,
Севгидан зўр илоҳа?!
Кет, сенсиз ҳам бахтлиман.
Ҳа! Ҳа! Ҳа! Ҳа!

Гуллар, нега кулмайсиз,
Ёзинг ғамгин кўнгилни.
Арилар топиб келар,
Қочиб қолган қотилни.

Юлдузларга кўмаман
Ғариб қолган бу тунни.
Сўнг қитиқлай бошлайман,
Совуқ қовоқ очунни.

Мени ташлаб кетмасанг,
Гаровдаги қаҳқаҳа,
Мен дунёдан озодман.
Ҳа! Ҳа! Ҳа! Ҳа!

1983

ТОНГГИ БЕДАЗОР

Тун қизларин биллур кўз ёши —
Нур таратиб титрар шудринглар.
Қайда менинг ўн олти ёшим,
Дилга киприк санчган келинлар.

Тонг ҳурларин хушбўй нафаси —
Ястанади ям-яшил ҳаво...
Қайда қолди гуллар ваъдаси,
Қайда қолди ўн олти наво?..

Марваридлар сочилган дала
ва шамолда бўм-бўш ҳалинчак...
Қайда менга табассум ила
оқ шудринглар сочган келинчак?

Тонг қизлари ям-яшил қушлар...
Ястанади ям-яшил ҳаво.
Энди бўм-бўш чимилдиқ тушлар,
Энди унут ўн олти наво.

1994

АЙЛОНА

Бошим айлонади, дунё айлона,
айлона-айлона, ай гул, айлона.
Шойи шаманларга шайлан сайлона,
сайлона-сайлона, сайгул, сайлона.
«Тилимнинг остида новвотим бордур»,
Дилимнинг остида ҳасратим бордур.

Бошим айлонади, дунё айлона,
Лаълинг ҳам, лавҳинг ҳам, лайлинг Лайлона.
Сен шахду шаккарга ошиқи зор мен,
Кенг гулзор ичинда бир гулга зор мен.

Бошим айлонади, дунё айлона,
Бир гумбаз остинда минглаб вайрона.
Бир кўнгул ичинда қанча гулзор бор,
Шу гулзор қастина шунча мозор бор.

Бошим айлонади, дунё айлона,
Ҳасратим, ҳайратим, хайрим ҳайрона.
Муҳаббат гуллатар хоки туробим,
Мулки ризвон этар мулки харобим.

Бошим айлонади, дунё айлона,
Айлона фалакни сайл эт сайлона,
Раҳм айла, мурувват айла лайлона,
Тенг ярмим вайрона, ярмим ҳайрона,

«Тилимнинг остида новвотим бордур»,
Дилимнинг остида ҳасратим бордур.
Муҳаббат айлона, фалак айлона.

1994

ИККИ ДУНЁ ОРАЛИҒИДАГИ ҚОФИЯСИЗ ТУШЛАР

* * *

Уч кунлик ой, йўргакдаги ой
Шарт кесиб ташлади бошимни.
Беш кун ўтгач, қоронғи беш кун
Ўмган томиримдан кўкарди бир гул,
Даҳонинг бошига ўхшаш улкан гул?

* * *

Нега йиғлаяпсиз, қўлларим?
Оёқларим, нега
Юлиб ташлаяпсиз тирноғингизни?
Бор йўғи уч минг йил яшадик ҳали
Тош асрида, темир асрида.
Нега йиғлаяпсиз, қўлларим,
Оёқларим нега йиғлайсиз?
Ҳали манзил узоқ одам асрига.

* * *

Тушларимнинг саёқ буржида
Аянчли тишларин ботириб
Болдиримдан тишлар бир кучук.

Қалима қайтариб қочиб бораман..
Епишиб қолгандай оёқларимга
Бадтар тишлайверар лаънати кучук,
Шайтондан тарқаган лаънати кучук.

Қўрқиб уйғонаман. Чироқни ёқдим.
Қайноқ тер юварди совуқ ҳужрамни.
Ҳайрият... ғойибга қайтибди кучук.
Сўнг қўрқиб қарадим оёқларимга

Энди тушимдамас, ўнгимда кўрдим:
Кучук тишларининг аянч излари
Бақрайиб турарди болдирларимда ;
Улардан сирқираб сизар эди қон...

* * *

Ҳазрати Хизрнинг бошмолдоғига
Уя қўйиб қайтган оқ қалдирғочни
Чақириб-чақириб чарчар юрагим...

Қонга ботган ойнинг чимилдиғида
Юлдуз тирноғи-ла сўнгги терисин
Қайғули-қайғули арчир юрагим...

* * *

Осмон балчиғида нотавон қушдай
Учиб бораётир хароба бир уй.
Топталган эрк каби, қўйган китобдай
Учиб бораётир хароба бир уй.
Одамларин ерга лаш-лушдай ташлаб,
Кўчиб бораётир хароба бир уй.

1992

УТМИШ БИЛАН МУЛОҚОТ

Қачон гулдирайсан, қачон тегирмон,
Мунғайиб жавдирар бўшаган саноч?
Юрагим, юрагим, бўла қолгин дон,
Қушлар чирқирайди.. Қара, қушлар оч.

Эплай олмадик-ку биронта шеърни,
Ширин ваъдаларни ичганмиз олдин.
Қушлар чирқирайди куйдириб ерни,
Юрагим, юрагим, дон бўла қолгин.

Анграяр фалакнинг икки палласи,
Гулдиратар тушларимни тегирмон.
Қарсиллаб турибди қишининг чилласи,
Юрагим, юрагим, бўла қолгин дон.

1984

* * *

Ойўчоғда дил пишди хил-хил,
Синграб-синграб ситилди сунбил...
Келорим ҳам, борорим ҳам гил,
Ҳалоскорим, кулбама келгил,
Жон устига меҳмоним бўлгил.

Чангароқда ой пишди ҳай-ҳай,
Кипригимда дур пишди бай-бай,
Оғўтовда эланар бир най;
Нажоткорим, кулбама келгил,
Бош устига меҳмоним бўлгил.

Иложим-у илмим — илтижо,
Ўзим қувғин дилимга сен жо,
Умрим, шеърим сенда мустажоб...
Ойўчоғда дил пишди хил-хил,
Дилга ёрим, кулбама келгил,
Жон устига меҳмоним бўлгил.

1994

ДРАМА

(«Саккизинчи осмон» туркумидан)

43 йил. Қиш...

Қуриган иликлари қисирлаган қиш...

Музлаган юлдузларга исинар.

Туман чўқар — зиркирар ҳаво —

Музлаган қуюқ чағи қолами.

Дилдираб уйғонар бир наво —

Улмаган умидлар тўплами.

(Эркаклар... урушда эркаклар..)

43 йил. Қиш...

Қишнинг тағлайида тўнглаган қишлоқ

Улим билан талашади ҳаётни.

Етим қишлоқ куйманар ҳорғин...

Иситмалар касалманд йўллар.

Силкинади дарахтлар толғин —

Қишлоқдаги қоқсуяк қўллар.

(Аёллар урушда... Аёллар...)

43 йил. Қиш...

Қаҳратон қиличин дамида уйлар

Улкан виждонларни улғайтар.

Чиқиб кетар маънос дарчадан

Қон сачраган дилгир чироқлар,

Уйнинг кенглигида дафъатан

Чопа бошлар жажжи юраклар.

(Болалар урушда... Болалар...)

43 йил. Қиш...

Қишлоқ юрагининг этлари билан

Авайлаб йўргаклар қуёшни.

Туман чўқар — зирқирар ҳаво —
Музлаган қуюқ чанг қоплами.
Туман ичра оғир бир наво —
Қақшаган диёрлар алами.

(Ватанлар урушда... Ватанлар...)

1985

АЙРОЛИҚ

Менинг даҳоларим ўтди оламдан,
Узлатга чекинди мағлуб дўстларим.
Заминдан юлиниб қолган ҳужрамда
Ой билан сўзлашиб йиғлар кўзларим.

Бир ошно излайдир девона дилим,
Қай тараф қарасам туман, залолат.
Қуйган юрагимга етмайдир қўлим,
Етмайди ўзимга ўздан маломат.

Қайда дил товушин тинглар бандалар?
Бир вола қайтмади кетган ноламдан.
Ер остида тинчлик, ер усти — хатар,
Менинг даҳоларим ўтди оламдан.

1989

ЙИҒЛОҚ ТОШ

Туркистонда «Йиғлоқ тош» деган жой бор. Унда тошнинг миңлаб кўзларидан симиллаб сув тўкилиб туради.

Йиғлоқ тош... Йиғлоқ тош...

Кел, бирга йиғлайлик, йиғлоқ тош,—
Бир туннинг ичинда, бир осмон остинда
Сен бир ғариб тошсан, мен ғариб бош,
Кел, бирга йиғлайлик ўзнинг дастиндан.

Тўғарак қоронғи... Тўғарак — сукут...
Оллоҳнинг оҳидай ойдин бир шамол.
Йиғига етилди кўз ила кўнгул,
Кўз ёшга етилди дард ила завол.

Сенга минг-минг кўз бермишдир, йиғлоқ
тош,

Менга бир кўнгилни берган худойим.
Сен елга талошсан, мен ерга талош,
Қисмат қаттиқ экан, бизлар мулойим.

Минг кўзинг мингта гул, йиғлоқ тош,
Гулоб қайнаб чиқар булоқдай минг гул.
Мен эса... Ичига бир дарё тўлган 17
Мингта йиртиғи бор увада кўнгил.

Кел, бирга йиғлайлик, йиғлоқ тош,
Бир она қорнида, бир юрак остинда.
Эғизак кўзлардай йиғлайлик...
Кел, бирга йиғлайлик ўзнинг дастиндан.

1992

Сен бор йўғи бир сўз бўлмадинг,
Оллоҳ тухфа этган бечора дилим.
На-да яшамадинг, на-да ўлмадинг,
Гадо тўрвасига ўхшайди қўлинг.
О, менинг бечора қушчам, о, дилим...

Сени итлар еди, битлар едилар,
Соҳиби нотавон бечора дилим.
Йиғласанг, кулсанг ҳам телба дедилар,
На ҳаёт сийлайди сени, на ўлим,
О, менинг кўп ғариб қушчам, о, дилим...

Сен ғамли булоқсан, мен эса саҳро
Жаҳолат ичинда уйғонган дилим.
Разиллар тўқиган дунё бу дунё,
Бу оллоҳ йўлимас, шайтоннинг йўли,
Уяси бузилган қушчам, о, дилим...

Мен-ку ўтажакман сезмай, сезилмай,
Лек сенинг ҳолингга йиғларман дилим.
Хали кўп яшарсан ердан узилмай,
На ҳаёт бор бунда ва на ҳақ ўлим...
О, менинг адашган қушчам, о, дилим...

23 июнь, 1993 йил.

ГУРУҒЛИ

Гоҳо ботирларни туғар қабрлар,
Гоҳо туғадилар етим қасосни.
Ер остига кирса барча шоирлар,
Осмондан кутишлар улуғ овозив.

Гоҳо ботирларни туғар қабрлар,
Марҳумлар дунёсини ижоди каби.
Ер устига чиқар аввал шоирлар,
Дард тутган қабрлар фарёли каби.

1993

* * *

Кўксим узра етти жаҳон чайқалур,
Елкамда етмиш минг замон чайқалур

Ииғларам кўнглимда ўлган дарёдек
Узани қирқилган иймон чайқалур.

Куларман бошимда қора тож киби
Беҳаё товланиб шайтон чайқалур.

Ноқис вужудимга қанот тиласам,
Сулаймон худҳуди ҳайрон чайқалур.

Бу жаҳон мулкида хароб ҳолимдин
Ул жаҳон кўшикида раҳмон чайқалур.

1990

Мен қўрқаман мажнунтолнинг аразлашидан,
Шохларининг титроғидан янграр «Муножот».
Мен қўрқаман мажнунтолнинг аразлашидан,
Утинмаман ранжитмагин, сен уни, ҳаёт.

Худоларга илтижолар йўллайман тунлар,
Кўзларимда сокин-сокин чайқалади дард.
Мажнунтолни четлаб ўтсин аразли кунлар,
Мажнунтолнинг япроғида ухлаб қолсин бахт.

Мен қўрқаман мажнунтолнинг аразлашидан.

1982

БУТЕФОС

Энди икки ёшга етган боланинг
Қасалликлар тарихи дафтарчаси бор.

Япроқлари қават-қават дафтарчаси бор,
Оғриқлари сават-сават дафтарчаси бор.

Оғриниб чайқалар олтин бешиклар,
Мунғаяр қовушган ошпиқ-маъшуқлар

Оғир-оғир тошлари бор дафтарчаси бор,
Қаноти йўқ қушлари бор дафтарчаси бор.

Бир бошни силашга худолар қўлсиз,
Бир сўзни айтишга синолар тилсиз.

Қул есинган йўллари бор дафтарчаси
бор,
Барги куйган гуллари бор дафтарчаси
бор.

Энди икки ёшга етган боланинг
«Қасалликлар тарихи дафтарчаси» бэр.

Тупроқ зирқирайди оғриқларидан,
Бу тарих оғир халқ тарихларидан.

1985

ҚАЛЪ МАНЗАРАЛАРИ

Ё раббим! Бу дилга илҳом ато қил,
Бу тилни бу дилга тамом ато қил.
Биза бу жон надур, бу жаҳон надур
Беш кунлик бўстонда минг вайрон надур.

Вайрон тан экилган ёлғон бўстон не,
Тан дондай сочилган бу гўристон не?
Бир ён фосиқлару, бир ён ғофиллар,
Нафе базмидан фосиқ, ғофил кўнгиллар.

Базм аро ҳолимдан пирлар норизо,
Гоҳ ҳалол, гоҳ ҳаром жонимга ғизо.
Не бўлиб истадим илоҳий ором,
Бир қўлим ҳалолу, бир қўлим ҳаром.

Ё раббим! Бу дилга ўзинг қувват бер,
Бу ҳайрон сувратга субҳон сийрат бер.
Йибердинг. Қайтмоққа ўзинг навбат бер,
Ё раббим, хайр қил — ҳайрат бер, ҳайрат бер.

Мен ҳам бир бандангман, мен — зарра, улғайт,
Бомдоддан хуфтонга беш карра улғайт,
Қаломдан қаломга етолсам шукр,
Жойнамозга ойдаи ботолсам, шукр.

Ё раббим, бу дилга илҳом ато қил,
Бу тилни бу дилга тамом ато қил.

II

Қулингман, мен сени билмоғ истарам,
Дунёни саломат кўрмоғ истарам.

Ут билан ўйнашиб ўтмоғда бу дил,
Тоғ билан қайрашиб йитмоғда бу тил.

Сен — дарё, сен — дарё, муаззам дарё,
Адашган балиқдай қумлоғда бу дил.

Қулингман, мен сени билмоғ истарам,
Руҳимни саломат кўрмоғ истарам.

Воҳ, қақнус боласи эй дил, на бўлди,
Осмоғнинг элчиси сизгил, на бўлди?

Мен сени дунёга қушдай учирдим,
Кўз ёш пиёласи чил-чил... на бўлди?..

Қулингман, мен сени билмоғ истарам,
Дилимни саломат кўрмоғ истарам.

Кўксимда қамалиб ётибди бир ой...
Қизғалдоқ қонига ботибди бу ой.

Ғофилмен... Мен ҳали ҳаётдан ўтмай,
Менинг ҳаётимдан ўтибди бу ой.

Қулингман, мен сени билмоғ истарам,
Ул ойни саломат кўрмоғ истарам.

III

«...гул вақтинг бўлди»

О. Матжон

Ай дил, хушёр бўлғил, саҳар вақти бу,
Ўз ичу тоғнингга сафар вақти бу.

Билмам завол қайдан ва иқбол қайдан
Сен қай сори юрсанг зафар вақти бу.

Айдил, тараб айла, ҳурсан, озодсан,
Сенга тоғ, вужудга маҳшар вақти бу.

Теграмда чақмоқлар гуллаб ётадир,
Ҳатто кесакнинг ҳам гуҳар вақти бу.

Мен тилло тавоқда бошим келтирдим,
Ай дил, қабул айла самар вақти бу.

Ҳикмат узлатдадур, узлат юракда
Жон қушин оллоҳга сайрар вақти бу.

Ай дил, ҳушёр бўлғил, саҳар вақти бу.
Ўз ичү тошингга сафар вақти бу.

1993

АБДУВАЛИГА

Чеҳрамга қарагил, ўйнайдир тўзон,
Руҳимда сўфийлар айтадир азон,
Мен энди... Мен энди ёлғон айтмасман,
Кўксимда кўнгиллар ларзон ва ларзон...
Етилди... Етилди ёлғон айтмасман.

Маст эдим... Куз тўни — Дўстнинг тунда,
Мен сўздан маст бўлсам маҳшар кунда.
Дўст, энди... Дўст энди... хато қилмасмиз.
Кўп хатолар қилдик даҳри дунда
Кўп хатолар қилдик... хато қилмасмиз.

Кўзимга қарагил, гувиллар бўрон,
Дил қошида қанча умрлар вайрон.
Пайғамбарлар ҳайрон, даҳолар ҳайрон
У дунё... У дунё... ҳамон билмасмиз...
Наҳотки... Наҳотки... бу дунё ёлғон!..

7 декабрь, 1993

УМИД КЕЧАСИ

Чорладим қадимий муқаддас руҳни,
Юрагимга қайтди қувғинди калом.
Ериб чиққандайман мангу андуҳни,
Қўлларим тилида янгради «салом».
Турналар сукутнинг бағрини ёрди,
Қизлар қабоғида ёнди қизғалдоқ.
Чумчуқлар чуғурин ютиб юборди.
Кўкрагимда синган момоқалди роқ
Момолар қирларга боқдилар — Армон —
Умринг сўнг манзил сўқмоқларида.
Болалар афсона излар — ҳаяжон —
Дарёларнинг сўлим қирғоқларида.
Кўзларга тўкилар энди оҳишта
Осмон малаклари — юлдузлар бари.
Бу кеч даричангдан киради аста
Дунёнинг қайтмаган пайғамбарлари.
Умид кечаси бу — ... нажот кечаси...
Тавоф қил самовий қўлчаларини
Таланган бағрингга қайтмиш барчаси,
Тавоф қил, худонинг элчиларини.
Бахши армонидай тўлқинли йўллар,
Мудроқ манзилларни елпийди бўшлиқ.
Ҳилпираб байроққа айланди қўллар,
Бармоқларим — қўшиқ, тирноқларим — қўшиқ.
Тоғларнинг кўксида юрак лоладай,
Келинлар сўйлайди тилакларини,
Қишни сўкиб қўйган дудуқ боладай
Осмон счиб ташлар кўйлаklarини.
Қалқийман йиртилган байроғим билан,
Умид кечаси бу... ў, халқим уйғон.
Армонга айланган тирноғим билан
Юрак пўстлоғига ёзаман дoston.
Ўтган тунларимни бўзлаб ўтказдим,
Улфат эрмагидан топмай тасалло.

Кел, деб рақибимга гуллар тутқаздим,
Қучоғимдан қочди муқаддас олло.
Менинг вужудимга уялар қурган,
Қўйиб юбормадим қалдирғочларни.
Дўстларнинг ўрнига гунг бўлиб турган
Қучоқлаб йиғладим симёғочларни.
Замин айлангандай айланди бошим,
Ҳайём қўлларимга тутқазди шароб.
Тунлар қиз ўрнига қучоқлар мени
Вертерни қийнаган буюк изтироб.
Ўзбаки дилимни аврамоқ учун
Боқдилар ишшайиб, боқдилар чирик.
Акаиғ ғанимларин қарғамоқ учун,
Синглим, сен нимага қолмадинг тирик.
Тақдир, мард келмадинг бу элга бир бор,
Ёқангга қўл чўзар йигирма ёшим.
Олтмиш минг фаслни қилади қатор,
Менинг Ер шаридан каттароқ бошим.
Менга насиҳатлар сотди минбарлар,
Тупуклар сачратиб, ранглари бўздек.
Мен сени эсладим шу дамда музтар,
«Оқ олтин» остида эзилган ўзбек.
Яланғоч кунларим, жулдур йилларим
Замоннинг бўғзига қолди тиқилиб.
Кўзимда яшаган тутқун элларнинг
Сўнгги тулпорлари кетди йиқилиб.
Гоҳида сотдилар содиқ дўстларим
Тақ этиб ёпдилар, даричаларни.
Сотқинини топинг, — деб сўнгра ўзлари
Қўйиб юбордилар овчаркаларни.
Мен эса, юракни отдим бемалол,
Янглишиб кетдингми, о, содда бардош.
Сўнгра итга суяк ташлаган мисол.
Қилмоқчи бўлдилар уни хомталаш.
Яна неларнидир излай бошладим,
Ун сонига ёлбор, деди Пифагор.
Ёзган шеърларимни отиб ташладим,

Уларга кафандир юракдаги нур.
Сиз менинг ҳолимга боқасиз ҳайрон,
Минг йиллик қонунлар, сизни бузаман.
Валекин, барибир худо суратин
Ўзимнинг расмимга қараб чизаман.
Тақдир саҳнасида ҳайронлар қолдим,
Қимгадир тасалло, кимгадир табрик.
Лекин, олис руҳдан мактублар олдим:
Эшқобил, бормисан оламда тирик!
Чорладим, маконни рад этганда Вақт,
Лаҳзага қайтганда узун асрлар.
Чорладим, эриди музлаб қолган Бахт
Оламга навбатсиз кирди фасллар.
Чорладим, қадимий муқаддас руҳни,
Ҳимматинг улуғдир, борлигинг саҳо.
Жангларга чақирдим сокин қўшиқни
Ўзинг мадаккор бўл, исмсиз даҳо.
Биллур кўйлақларин ечди дарёлар,
Найсон нафасингда чўмилмоқ учун.
Меҳробин тарк этди динлар, даҳолар.
Қанотингдан ўсган бир байроқ учун.
Ҳаёт, мен-ку сендан ортда қолмайман,
Баҳор қуёшига тутай кўкракни.
Мени тушунинг, деб ҳайқиролмайман,
Кечиринг, изоҳлаб бўлмас юракни...
Севгилим, кулгингнинг шарафи, шони,
Бош уриб йиғлайин оёқларингга.
Одамлар йўқотган буюк дунёни.
Мен топиб оламан қучоқларингдан.
Севгилим, сўнгра биз бахтли бўламиз,
Мангу эрк берамиз орзу хаёлга.
Кун келиб ёнма-ён таъзим қиламиз
Ҳурлик жангчиларни туққан аёлга.
Умид кечаси бу... Нажот кечаси.
Кўзга сурт, муқаддас қўлчаларини.
Талабган бағрингга қайтмиш барчаси,
Тавоф қил, эркинлик элчиларини.

Қўлларимда қалам титрайди яна,
Мангуга бор бўлсин ҳақиқат ва Шеър.
Сени қучоқлайман қўрқиб жимгина,
Хўкизнинг шоҳида титраб турган Ер.
Кувғинди султондай еллар кездилар,
Мени олиб кетди учар гиламлар.
Осмонларда оппоқ қушлар суздилар.
Юраклар доғини ювди шабнамлар.
Яна хотиралар кириб келади:
Сочлари елкада ёйилган малак,
Ҳорғин вужудимни сархуш қилади
Улкан тўйхонага айланар юрак.
Гуллар яйрайдилар кекса дунёда.
Ёмғирлар сўнгида мавжланар тошлар.
Бойчечак гуллаган Сурхондарёда
Отам ўзбекларнинг тўйини бошлар.
Мен эса, чорлайман қадимий руҳни:
Ҳимматинг улуғдир, борлигинг саҳо.
Жангларга чақирдим сокин қўшиқни,
Узинг мададкор бўл, исмсиз даҳо!

198

Бу кўнгул устна қорлар ёғдилар,
Боғларин пайхонлаб ўтди бўронлар.
Ақллар, фикрлар ҳайрон боқдилар,
Унинг қайтар вақти бўлди ёронлар.

Кўнгул кулбасини обод этган гул,
Ҳимматингга қуллуқ, раҳмингга қуллуқ.
Ахир нимани ҳам кўрди бу кўнгул,
Гоҳида султонлик, гоҳида қуллик...

Бу кўнгул меҳридан тошлар эриди,
Қўшиққа айланди нолаи зорлар.
Сулаймон сурури — сафар қариди,
Унинг қайтар вақти бўлди афёрлар.

Кимнидир қарғади, кимнидир суйди,
Сумбула сувига тўйинган кўнгул...
Бу кўнгул ҳокисор катта йўл эди,
Ўздан бошқа ҳеч ким юрмаган бир йўл.

13 август 1990 йил.

Севгилим, сен гулсан, севгининг гули,
Мен эса, дунёнинг залворли тоши.
Пойингда умримнинг ўттиз бир йили,
Ўттиз бир ёшимда айланди бошим.

Севгилим, сен ойсан, севгининг оyi,
Узансам етмайди... етмайди қўлим.
Чархи кажрафторнинг райъига мойил,
Ўттиз бир ёшимда айланди дилим.

Нечун паришонсан менинг қошимда,
Сўлим бир оҳангсан, сўлим бир баёт...
Ўттиз бир ёшимда, менинг бошимда,
Тегирмон тошидай айланди ҳаёт.

Севгилим, сен гулсан, севгининг гули,
Сенга бўйлай олмас на давлат, на шон.
Пойингда умримнинг ўттиз бир йили
Кечиккан гуллардай йиғлар паришон.

199

Мусаффо кунларга қайтгинг келдими,
Шоир, сен кечикдинг...

Ун йил кечикдинг.

Дардингни кимгадир айтгинг келдими,
Мунчалар интиқсан...

Мунча ичикдинг?..

Йиллар ўтиб кетди. Ҳазрати Хизр
Бошлаб бораётир буюк карвонни.
Буюк пирлар сени тутарми маъзур
Гуноҳинг тутди-ку Ўзбекистонни.

Қани у соф дамлар, қани ўсмирлик,
Қани ҳаётингнинг ойли тунлари?..
Бирма-бир ўлдирдик... ўлдирдик...
Йилларни, ойларни, кунларни...

Бибилар айтганди қайси бир замон,
Дунё кенг, оғажон, қаранг дунё кенг
Дунё юриб келди бир кун сен томон,
Ҳамтовоқ бўлдинг-ку, итлар билан сен.

Қани, руҳга талаб, туйғуга талаб,
Ҳалолу ҳаромга дилни урарсан.
Раҳматнинг ўрнига тиллони тилаб,
Ҳатто шаҳиддан қон сўраб турарсан.
Мусаффо кунларга қайтгинг келдими?
Мунчалар интиқсан... Мунча ичикдинг.
Дардингни кимгадир айтгинг келдими?
Дил узоқда қолди...

Шоир кечикдинг.

15 февраль 1993 йил.

Бу кўнгул даштини бузма, ай дунё,
 Жонтортар майлисинг тузма, ай дунё.
 Келдик, Қалб юртида ҳурлик ва бахт бор,
 Қуллик ила фитна кўзда, ай дунё.

...ай дунё ...ай рўё...

Сан илоҳ жавҳари, маъруф туз, ай сўз,
 Ишқ ипига дилни бир-бир тиз, ай сўз.
 Келдик. Бошимизда қанча синов бор,
 Сан гувоҳ ўтарсан, ўзинг-кўз, ай сўз,
 Осмондан келган кўз ўзингсан, ай сўз

...ай сўз... ай... сўз...

Биза мурувватсан, ҳикматсан, ай руҳ,
 Сан худо назари, ҳимматсан, ай руҳ,
 Бу тап бугун обод, эртан харобот,
 Еир тола нур уза абадсан, ай руҳ.

...ай руҳ... ай руҳ...

1993

Бу не таманнодур, бу не кўркам ноз,
Суйгулим, ойгулим, чақмоқнинг қизи,
Мен одам боласи, менинг умрим оз,
Сизга йўқдир ўлим, мангу ёлғизим.

Бу не мурувватдир, бу не тараҳҳум,
Мени ўтга ювар чақмоқнинг қизи.
Танда таҳлика-ю, руҳда тақаддум
Сиз ойдай хотиржам, мангу ёлғизим.

Бу не файзли рафтор, бу не тажалли,
Руҳимнинг бекачи, чақмоқнинг қизи,
Мен бир ўткинчиман, дунё ажалли.
Сизга йўқдир ўлим, мангу ёлғизим.

1993

* * *

Кўнглимда бир даҳо ингранар,
Бир дарё бўғилар кўнглимда.
Кунларим шомланар, тонгланар,
Мен эса қўрқаман ўлимдан.

Кўзларим тошларга дўнибдир,
Сўзлар музлаб ётар тилимда.
Бу дунём ўликдир, танам ўликдир,
Мен яна қўрқаман ўлимдан.

Хазондай тўкилиб қўқшайман,
Қуш қўнмас занглаган қўлимга
Ўлимнинг ичида яшайман —
Ва яна қўрқаман ўлимдан.

1990

Яратганга шукр, бизники бу тун,
Қора сочларини ёйди тирамоҳ.
Сен ойдай хотиржам бўлмоғинг учун
Зулфинг зулматида синди неча моҳ.

Масих нафасидай эсар бир шамол,
сочларингни силаб... Момо Ҳавосан,
Мен ҳам мақтанишга тайёрман алҳол,
Тарқалганим билан Одам Атодан.

Тангрига минг шукр, бизники бу тун,
Худонинг ҳиммати дойим беминнат.
Берса бахтини ҳам беради бутун,
Атрофда ястаниб ётибди жаннат.

Шохларда олмалар ойдай тўлишган,
Баркамол васл учун тангрига шукр,
Бу кеча бағрида ёлғиз қолишган,
муҳаббати билан Эшқобил Шукур.

1994

Уч кунлик бузоғи ўлган сигирни
Соғиб олаётир бефарзанд хотин.
Туёғи зирқираб йиғлайди жонвор,
«Хўш-хўш»лаб қайғули куйлайди хотин:
«Кувшаб егин ўтингни,
Ийиб бергин сутингни.
Сенинг боланг ўлибди,
Хурмо¹ боланг бўлибди.
Хўш-хўш, энам-ов, хўўш²»

Қайғуни ямламай ютади хотин,
Аламни кувшаб еб ётади сигир.
Томорқада эса... Экин ичидан
Битта бола излаб ивирсийди эр.
Ўовлида ҳувиллар беш хонали уй...
Гувиллаб кўпайиб борар чумоли...
Узоқлашиб борар хотин билан эр,
Бир яйраб кулишга етмайди ҳоли.
Уч кунлик бузоғи ўлган сигирнинг
Сутин соғиб олди бефарзанд хотин.
Икки жонвор қалби чайилган сутни
Уғри мушук ичиб кетди ўша тун.

1993

¹ Хурмо — кади каби идиш.

² Бузоғи ўлган сигирни хотинлар шундай овутишган.

Майсага қўшилиб титрамоқ учун
Навоний бўлмоғинг шарт эмас.
Ғарибга қўшилиб инграмоқ учун
Яссавий бўлмоғинг шарт эмас.

Инсондай... Инсондай яшамоқ учун
Бақо бўлмоқлигинг шарт эмас.
Бир бора Ватан деб йиғламоқ учун,
Даҳо бўлмоқлигинг шарт эмас.

1991

* * *

Қаҳратон чилласи, ялдо сурури...
Кўзим даштларини кўмди кумуш қор—
Руҳим чехрасида музлар қариди,
Кел энди, кўксимни ёргил, зулфиқор.

Мен оғир уйқуда... Кўрпам кумуш қор...
Сен мени ўлдириб уйғот, зулфиқор.

1994

ИБТИДО ХАТОСИ

(Достон)

А в в а л и:

Олтин тахтда ўлтиргувчи Ахура Мазда,
Олам руҳин бошқаргувчи Ахура Мазда.

Минг йилда
Тўрт унсуур зуваласидан
Ҳаёт ҳомиласи — одам вужудин
Яратади яратган...
Сўнг бу вужуд узра
Уюм-уюм жаннати ранглари тўкиб
Ўз ижодин яна мукаррам этди
Улуғ яратувчи.

С ў н г:

Авлодлар эгаси Ахура Мазда,
Пойи — шамсу қамар ботгувчи меҳроб,
Авлодлар эгаси Ахура Мазда

Яна уч минг йил
Тер тўкди. Сўнгра
Икки юз минг сабоҳ
Нурларин йиғиб
Муқаддас олов —
Қалбни яратди,
Улуғ яратувчи,

С ў н г:

Тангрилар таваллуд топган кун эди,
Дунё шафақлар-ла йўргакланган кун.
Кўк
Қўш-қўш эгизаклар туққан кун эди,
Осмон тоғлар ила тиргакланган кун —
Яратгувчи Ахура Мазда
Қалбни туҳфа этди одамга...
Саховатли яратувчи.

С ў н г:

Гулларнинг қонидан тўйган Аҳраман,
Юлиб ариларнинг улушларидан
Узига тўн бичиб кийган Аҳраман
Булбулларнинг қора қарғишларидан

Тоқат қилолмади
Қалбга, Одамга
Тоқат қилолмади
Оламнинг энг сўнгги кашфиётига.

С ў н г:

Ахура Мазданинг кўшкига бориб
Мулоқотни сўраб ўтинди
Ўлмас бадкирдор.

АҲРАМАН

Оёғим оғмасди, Ахура Мазда,
Сенинг қарғиш ургаи манзилгоҳингга.
Зулмат жаңдаларин кўзимга тиқиб
Машъум дийдорингдан йироқ кетардим.
Вале... Начора...

ХУРМУЗ*

Начора... Ўлигинг юклабсан сўнги чорага
Ташрифинг маънисин англаб Аҳраман.

АҲРАМАН

Нечун қалб бахш этдинг ожиз жонзотга?..
Наҳотки яралиб учинчи худо
Мангу қонунларни айлар талотум?!

ХУРМУЗ

Билмассан, яратмак — мангу фароғат...
Ўзингга қолдирмай ўзгага туҳфа
Қалмаклик гаштини яна билмассан.

АҲРАМАН

Мавҳ этмак ҳам лаззат... Сен ҳам билмассан
Ўзганинг энг сўнги понин таламак
Икки карра лаззат... Яна билмассан.

ХУРМУЗ

Руҳнинг мангу эркин қайдан билурсан,
Сенга бегонадур озод ҳаловат.

.....
Дунёнинг ягона вориси Одам
Елғиз у муқаддас ўтга муносиб.
Қолган гапларингни шамолларга айт.

АҲРАМАН

Ў, иним, биламан, тил доим шаккок,
Руҳни тингламасдан валдирайверар.
Ворисликка не йўл шўрлик бандага

* Х у р м у з — эзгулик тангриси Ахура Мазданинг
иккинчи номи.

ХУРМУЗ

Дунёнинг ягона вориси — Одам.

АҲРАМАН

Эски оламдаги янги эркатой,
Фалакнинг қусуғи бу бадбахт жонзот.
Низо, фитналарнинг оташдонига
Адашиб суқилган бир косов холос.

ХУРМУЗ

Бўлди бас, Аҳраман! Қарорим қатъий!
Ато этганимни қайтиб олмасман.
Олдингда қора йўл. Мулоқот тамом.

АҲРАМАН

Хурмуз, барбод этма мувозанатни,
Тангрига ножойиз касри оқибат...
Ортга қайт... Бошингда савдо ёнади.

ХУРМУЗ

Йўлидан қайтган куч тангри саналмас,

АҲРАМАН

У ҳолда...
Одамни маҳв этажакман.
Шевамда шоҳ сўзлар — ёвузлик, ўлим.

ХУРМУЗ

Аҳраман, сенинг ҳам тангри номинг бор
Куч билан низо қил, зот билан эмас.

Ёвузлик тангриси Аҳраман Хурмуз Одам ва
Қалбни яратган худди шу тўрт минг йил мо-
байнида туман-туман жинларни, сонсиз са-
ноқсиз ваҳший морлару чаёнлар ва ўргим-
чакларни ясаб дунёга қўйиб юборди. У ба-
рибир бу жонзотларнинг Хурмуз яратган

мавжудот қошида ожиз эканлигини биларди. Шунинг учун ҳам у тўртинчи минг йилликнинг охирги асрларида Одам танига менгзаб бир вужуд яратди ва уни Қора Фаришта деб атади. Бу вужудда юз минг қора туннинг зулмати мужжасам топган эди. Лекин, Аҳраманнинг бу уриниши ҳам беҳуда эди. Чунки, Одам руҳида худолик қудрати бор эди. Хурмуз билан қилинган мулоқот эса ҳеч қандай самара бермади. Шундан сўнг Аҳраман билан Хурмуз ўртасидаги самовий низо юз йил бетўхтов давом этди. Улар бир кун иккинчи осмонда олишсалар, эртаси еттинчи осмонни ларзага келтириб уришардилар. Олам тўполонлар ичида қолди. Икки тагри қандай бўлмасин бир-бирини тамомила маҳв этмоқ учун иштилар, лекин ҳеч бири бунни удда қилолмас эди. Урушнинг юзинчи йилининг охирги фаслидаги жангда Ахура Мазданинг қўли балад кела бошлади.

Лекин, бу орада Қора Фаришта билан минг-миглаб жинлар Ер юзига тушиб келишди. Улар ўзлари билан сон-саноқсиз илончаёнларни, олиб келишди. Хурмуз заҳарланиб бораётган Ерни тозалаб улгуролмай қолди.

Энди урушни давом эттириб бўлмас эди. Чунки яна ўн йил ичида одам оламини заҳар заққумдан хароб бўларди. Охир оқибат Ахура Мазда бир неча йилдан бери муроса сўраб турган Аҳраманнинг сўровига розилик беришга мажбур бўлди.

Муроса ойининг сўнгги «Балиқ қорни» мазилига — зулмат ва ёруғлик чегарасига белгиланди.

Ахурда Мазда ёруғлик бағрида «Аҳраман эса зулмат қўйнида туриб шундай муроса қилдилар.

АҲРАМАН

Мамнунман! Кўп мамнумнан, Хурмуз,
Мен сенинг шартингни тинглайман
аввал.

ХУРМУЗ

Одамни тинч қўй, Аҳраман
Ерга соянгнида йўлатма ҳатто
Йўқса, заковатинг зикр этган офат
Бошингда бошлагай ўйинларини.

АҲРАМАН

Майли, энди менинг шартимни тингла

ХУРМУЗ

Хўш!..

АҲРАМАН

Қалбни одамгамас маймунга бергин.

ХУРМУЗ

Оламнинг саҳнида янги томоша...
Муросами бу, ё масхарабозлик.

АҲРАМАН

Иккиси ҳам эмас, бу менинг шартим.

ХУРМУЗ

Аҳраман, муроса ўтинган ўзинг,
Айбим — сўровингга назар қилганим.
Қора йўлдан келдинг, қора йўлдан кет.

АҲРАМАН

Сабр эт... Ахурда Мазда... Сабр эт
Сабрнинг тагида ё сен, ё мен бор...

ХУРМУЗ

Аҳраман «ҳар бир сўзнинг ўзаги,
Ҳар бир воқеъ қонун бор».
Англа, ўзак, қонун моҳиятини
Кейин ўзингни ҳам англашинг мумкин.

АҲРАМАН

У ҳолда... Иккига бўласан қалбни
Ярмини одамдан юлиб қоласан.

ХУРМУЗ

Розиман...

Фақат яратаман яна бир вужуд,
Бахш этаман қалбнинг тенг ярмин унга.

Одам шажараси менга кўп таниш.

АҲРАМАН

Розиман...

Муҳими иккига бўлмоқлик қалбни.
Фақат сен яратар иккинчи вужуд.
Биринчи вужуддан заифроқ бўлсин.
Қудратингни қизғон, Ахура Мазда.

ХУРМУЗ

Розиман.

Заифроқ яралар иккинчи Одам

АҲРАМАН

Яна бир шартим бор — энг муҳими шу:
Одамнинг умрини чеклаб қўясан,
Фақат шунда замин даҳлсиз қолур.

ХУРМУЗ

Ер мангу, Одамнинг умри ҳам боқий.

АҲРАМАН

Одам. Одам... Ахир у бор йўғи

Мангуликнинг хасис водийларига
Йиртиқ тўрва тутиб кирган тиланчи.

ХУРМУЗ

Аҳраман, биласан, ўзга олам бор,
Бизни ўқтин-ўқтин чорлаган олам...
Муросадан кейин муддати етгач,
Биз мангу кетармиз ўша оламга...
Елғиз одам қолур заминга ҳакам.

АҲРАМАН

Умрин чекламасанг одамнинг агар,
Ҳеч қачон кетмасмиз ўзга оламга.
Ҳеч қачон, Хурмуз...

ХУРМУЗ

Аҳраман, оғир бўл, ҳеч бўлмаганда
Мангу қонунларнинг қошида... Оғир...

АҲРАМАН

Мен ҳаётни хуш кўрмайман, Хурмуз,

ХУРМУЗ

.

АҲРАМАН

Ер ҳомийсиз қолмоқлиги шарт.

ХУРМУЗ

(ў з и ч а)

Шуурилда уйғонди тотли бир сезим,

Одамнинг қалбида ўлмас илоҳ бор.
Ўзи йўл очажак мангулик томон.
Розиман...

АҲРАМАН

Унга икки юз йил кифоя қилар.

ХУРМУЗ

Иўқ. Уч юз йил бўлади. Одамнинг умри.

ИККИНЧИ ДАВР

А в в а л и:

Олтин тахтда ўлтирувчи Ахура Mazda
Икки тагга жо қилди бўлинган қалбни
Олам руҳин бошқарувчи Ахура Mazda
Ибтидо тонгида
Шу тахлит
Аёл ила эркакни
Яратди... яратувчи...

С У Н Г:

Бир қалб саҳобалари эркак ила аёл
Ёруғ даҳо ҳосили эркак или Аёл
Давоманд* тоғининг
Ён бағирларида
Сийрак ўрмон ичра
Ой чиқар паллада,
Хуш бир паллада
Ўлтирардилар
Эркак ила Аёл

С У Н Г:

О, жануб булутлари, майин, ёқимли,
Дилни очиб, кўкни ёпар булутлар.

¹ Д а в о м а н д — Биринчи одам Қаюмарснинг Пушанг отлиғ ўғли ўлдирилган тоғ.

Давоманд бағрига етиб келдингиз
Тошлар тирилмоқда... Танбал тоғларнинг
Эринчоқ нафаслари синиқ оҳлари
Фақат сиз келганда сезилар аён...

Сиз илоҳ қушларин патидан юмшоқ
Ҳатто тошлар руҳин қитиғлагайсиз.
Ибтидо тунида,
Ва ёмғир остида,
Булутларни ичиб
Ўлтирардилар
Эркак ила Аёл.

С У Н Г:

Жанубдан семириб қайтган булутлар,
Елини оқ сутга тўлиқ булутлар
Суза бошлайдилар шимолга томон
Ортидан чўпондай ҳайдайди шамол.

Очилар осмон,
Тўлишган ой порлар...
Ёмғирда ювинган
Дунё бир гўзал,
Ой нурлари остида
Ечинаётган аёлдай гўзал.
Булутга чайилган
Осмон ҳам гўзал —
Йиғидан кейинги
Кўзлардай гўзал
Эриб оқаётган
Ойдин тун гўзал —
Кулгудан кейинги
Юзлардай гўзал.
Шундай ўлтирарди
Хуш бир паллада
Эркак ила Аёл...

С У Н Г:

Э р к а к

Қайдадир оқ сувлар лойқаланмоқда...
Балиқлар тұзгитиб уяларини,
Сув ости гуллари билан ўйнашар.

А Ё Л

Мозий мамлакатлар уйғонаётир
Унут қўшиғини эслар тўлқинлар.
Балиққа айланди адашган қушлар.

Э Р К А К

Дўст, бирга ёнайлик ипак нурларда,
Ойнинг титроғида бирга яшайлик

А Ё Л

Дўст, қара, ичяпман, ойнинг кўзларин
Муқаддас сув каби...
Ичиб тўймасман... Вужудим — ихлос

Э Р К А К

Биир ойдин, биир ғамгин, би-ир тотли
Соғинччи сезяпман сенда

А Ё Л

Ҳа, гулларни соғиниб қолдим,
Тангри нафасини таратган гуллар...

ЭРКАК

Соғинч руҳи кўркамлаштирар
Мен ҳам сени жуда соғиниб қолдим.

АЕЛ

Ахир ёнингдаман?... Дўст...

ЭРКАК

Вуқуримда бўлсанг ҳам соғинаман
Сен ҳам гулга ўхшайсан жуда,
Тезроқ ўз боғида ўзингдан гулга...

АЁЛ

Гуллар менинг сирларим-да...
Ўларни соғиндим...

ЭРКАК

Чақирайин десаам, ҳозир пайтимас,
Гуллар ой бурларин тунани қўноғи.

АЁЛ

Дўст, гулларни чорлайвер, йўқса,
Шамолга сочилиб кетар сирларим.

ЭРКАК

Сирларингни ўзим тугиб қоламан,
Хар ҳолда мен маъқул шамолдан кўра...
Яхшиси менга айт.

АЁЛ

Ўзинг бил...
Ахир биз биттамыз, сирларимиз бир.

ЭРКАК

Хали ўзимизни кезиб бўлмадим.

АЁЛ

У ҳолда кезавер...
Умр ҳам ўтади... Сирлар ҳам ўтар...
Ҳаммаси чекланган.
Дўст, қалбимиз гулларга ўхшаса керак,
Мендай... сирларимдай... А?..

ЭРКАК

Улар қалбимизга ўхшайди...

АЁЛ

Оҳ, қачон кўролар эканман қалбни,
Қўлим етмас кўксимдаги буюк юлдузга.

ЭРКАК

Қалб иккига бўлинган
Энди оғир уни мукаммал кўрмоқ.

АЁЛ

Мен қалбни мукаммал кўрмоқ истайман.
Лекин, қачон?

ЭРКАК

Иккимиз бир-биримизга сингиб кетганда.

АЁЛ

Наҳот?.. Қандай билдинг?..

ЭРКАК

Ҳис қилдим, ёлғонга ўхшамайди ҳеч.

АЁЛ

Дўст, бизни қандай куч бирлаштиражак.

ЭРКАК

Менимча... Ҳиж-рон...

АЁЛ

Ҳижрон?.. Нақадар оғир... Аммо...

ЭРКАК

Йўқ! Бу даҳшат! Йўқ! Бу керак эмас!

АЁЛ

Бу жуда зарур...
Ернинг ярми сенга, ярмиси менга
Уч йиллик ҳижронни кечиб ўтамиз.

ЭРКАК

Ахир... Нима учун?...

АЁЛ

Мукамаллик учун.

СУНГ:

Бир қалб саҳобалари Эркак ила Аёл
Еруғ даҳо ҳосили Эркак ила Аёл

Шундай юз бурдилар
Ҳижронга... Ҳиж-ронга...
Ҳар ой ҳад саналган
Тоғнинг қошида
Кўп нола қиларди
Эркак... Нолалар қиларди.
Вале мурувватни
Билмасди аёл

БИР ЙИЛДАН ҚЕЙИН

Эркак яна тоғнинг қошида
Чорлади аёлни. Узоқ чорлади
Охир овоз келди тоғнинг ортидан —
Аёлнинг суюмли овози...
Тангрининг илоҳий товуши каби
О в о з — Қаердан келдинг?
Э р к а к — Қоронғуликдан.
О в о з — Нимага келдинг?

Э р к а к — Үзимни ярмимни кўрай деб
О в о з — Нима олиб келдинг?
Э р к а к — Соғинч олиб келдим.
О в о з — Муддат-чи? Муддат?
Э р к а к — Үч йил деган эдинг юз йил-
дан ошди.
О в о з — Беш юз йил кут мени.

ИККИ ЙИЛДАН КЕЙИН

О в о з — Қаердан келдинг?
Э р к а к — Етим қолган оламдан келдим.
О в о з — Нимага келдинг?
Э р к а к — Иккига бўлинган заминни
бирлаштирай деб.
О в о з — Нима олиб келдинг?
Э р к а к — Дўстлик олиб келдим.
О в о з — Муддат-чи? Муддат?
Э р к а к — Үч йил деган эдинг, беш юз
йил кутдим.
О в о з — Минг йил кут мени.

УЧ ЙИЛДАН КЕЙИН

Охир овоз келди тоғнинг ортидан —
Аёлнинг суюмли овози...
Оламнинг оғриқли овози...
Тоғнинг юз минг йиллик оғир
оҳидай

О в о з — Қаердан келдинг?
Э р к а к — Онийликдан келдим.
О в о з — Нимага келдинг?
Э р к а к — Мангулик излаб келдим.
О в о з — Нима олиб келдинг?
Э р к а к — Муҳаббат олиб келдим.
Бирдан пайдо бўлди эркак қошида
Үч йилда дарахтдай гуллаган аёл
Юзта ой порларди унинг бағрида

Эркакка аталган юзга тўлни ой.

Аёл — Мен қалбни мукаммал ҳолда
кўрялман.

Эркак — Пўқотилган ўзимни толдим...
Мангуликнинг йўли пойимда
Олов қилнч каби ярақлаб ётар.

Аёл — Сирларимни эиди тушундим,
майли,

Шамоллар уларни оламга сотени.

Бир-бирни тўлдирди

Бу икки бағир

Шу кун ўзлигига

Еттиди, Қалб ҳам...

СЎНГ:

Орадан тўққиз ой, тўққиз кун, тўққиз да-
қиқа ўтгач, Аёлнинг кўзи ёриб, эгизак — бир
ўғил, бир қиз туғди. Шундай қилиб тангри-
лар ҳам, олам ҳам, одам ҳам кутмаган буюк
ҳодиса воқеъ бўлди. Муҳаббат Абадиятга
йўл очди. Бу илоҳий кашф икки тангрининг
ихтиёрсиз, наинки бир иншоратисиз юзага
чиқди. Омад ёқлаб кетди яна Хурмузни,

АҲРАМАН

Нима бу? Қандай ҳол? Кўзларим тинар,
Руҳимни кавшайди олам ошуби.

Мен сени қаргайман, ўтрик башорат,

Ис босган уянгини руҳимга қуриб,

Сеҳрли сайрадинг, о; кўр қора қуш,

Арвоҳдай аврадинг... Ғалабалардан

Берган ваҳийларинг алдамчи сароб.

Кет, руҳимни тарк эт! Даф бўл! Изғима!

Сенга парчалатмам иқтидоримни.

Испрепқ фалакнинг соҳибалари,

Масхара мажлисини тузмай турингиз.

Охирги имкон бор ҳали илгимда.

Ҳа, Аҳраманнинг сўнги имконияти бор
эди. У зулмат водийсига бир туп олма экиб,
уни юз йил қурбонлик жопларнинг қонлари
билан суғориб авайлаб парварини қилган эди.

АҲРАМАН:

Зулматнинг музлаган кучоқларида
Бир туп олма ўсди олам беҳабар,—
Илдизи қуруқшоқ қора ҳавонинг
Мудроқ тириклигин сўриб оларди.
Юксалиб борарди қоронғиликда,
Зулмат қатламларин пичоқ шохлари
Совуққон яларди, сескантирарди...
Унинг япроқлари қалтироқ эмас,
Тортинмас тўфонлар тўполонидан.
Бетартиб ивирсиб қолса бўшлиқлар,
Интизом сукушин барпо этарди
Ўша бир туп олма — тангри эркаси.
Муаллақ ўсди у қора ҳавода
Зулмат эркатойи, улфати лаззат.
У— шаҳват дарахти, ишрат дарахти,
Меҳроб этганларга азалий ҳомий —
Холос этар дунё ташвишларидан,
Йўрғақлаб ишратнинг булутларига.
Бир туп қора олма — зулмат найнови
Илк мевасин менга тортиқ айлади

СУНГ:

Бир қора олмани
Улмас Аҳраман
Иккига бўлди-да
Тенг ярмин ўзи
Қолган тенг ярмини
Қора фаришта..
Едилар иковлон

Ва бирдан уларнинг вужудларида
Етилди бир зумда ҳирсий галаён.

СУҢГ:

Аҳраман билан Қора Фаришта олмани
ёб, қовушгач, орадан тўққиз ой ўтди. Тўқ-
қиз кун ўтди... Тўққиз дақиқа... Ва қора фа-
ришта одам фарзандлари шаклидаги эгизак
иблисваччаларни туғди. Бу иблисваччалар
учта эдилар. Уларни Одам боласидан фарқ-
лаб бўлмас эди.

Аҳраманнинг сўнгги имконининг амоли
ана шу иблис болаларда эди.

СУҢГ:

Ахура Мазда ва Аҳраман кучлари тамо-
мила ўзга шажарага эврилиб, Ўзга бир олам-
га кетадиган самовий муддат ҳам етилди. Бу
муддатдан бир лаҳза кейин ҳам бу кучлар
одам оламига даҳл қилолмас эдилар. Лекин,
худди шу муддатдан бир лаҳза олдин Аҳра-
ман ўз болаларини Одам Ерига ташлаб юбор-
ди. Ва худди ўша кунни Эркак билан Аёл бу
болаларни топиб олди.

ЭРКАК

Болалар...

Бу бизга тангрининг сўнгги тухфаси.

АЁЛ

Кучлар шажарасин эврилиш пайти

Тўлғоқ меҳнатини кечдими фалак.

Тангрим, менинг бағримни тўлдир,

Қуёшчалар ўссин этакларимда.

ОВОЗ

Янглишиб кетмангиз, Олам дириллар...

Унда янги замон туғилаётир.

Булғамасни тоза қучоғингизни
Зулматнинг ҳароми ташландиқлари.
Улар болалармас, иблисваччалар.

ЭРКАҚ

Булар болаларку... Нелар деяпсан...
О, илоҳий овоз... Булар болалар.

ОВОЗ

Улар Аҳраманнинг харом тўлидир
Ҳаққа кечикмагил, уларни ўлдир.

АЁЛ

Ахир, гўдакларнинг гуноҳи нима?

ОВОЗ

Қулликни, зўрликни улуғлар улар,
Эрку фароғатни тонтаб яшарлар.
Қора қилмишларининг қонли чизиғи
Аён ҳислат берар нешонасида.

Ўлдиргин уларни, о улуе одам.

ЭРКАҚ

Ёвузлик йўқ меннинг табнатимда

ОВОЗ

У ҳолда мурувват қилама уларга...

ЭРКАҚ

Биз бу шўрликларни асраб оламиз
Эзгулик жойлаймиз вужудларига.
Оталик қилурман. Меннинг бағрим кенг...

Ана шундай қилиб Эркак ва Аёл Аҳраман болаларини асраб олдилар. Уларга меҳр кўргузиб ўз болаларига қўшиб қўйдилар. **На-чора...**

ХУЛЛАС:

Меҳр — буюк эрқдир...
Меҳр — бир занжир...
Кўп қалтис бошланди бу янги замон.
(Т а м о м).

1990 йил.

ТИЛЛА БАЛИҚЧА

Кўнглим дарёсида тилла балиқча,
Тила тилагингни, мени озод қўй,

Мангу хизматингда етмиш фаришта,
Битта таубал девни ўз эркига қўй.

Етмиш фариштанга тилло зубаржад
Етмиш фариштанга олтин жўмалак.

Етмиш фариштанга етмиш муҳаббат,
Бахтиёр қурбонлиқ — етмишта эркак.

Кўнглим дарёсида тилла балиқча
Тилагингни тила, мени озод эт.

Олти суюгимдан битта кемача,
Икки қулоғимдан бир қўриқчи ит

Ясадим сенга деб, тилла балиқча,
Фақат нўноқ девни энди озод эт.

Кўнглим дарёсида, тилла балиқча,
Тила тилагингни мени озод эт.

1989

КҰНГЛИ ЯРИМ

Кўнглимнинг ярмини дунёга бердим,
Ярмидан бошпана қурдим ўзимга.
Шунданми оламда неники кўрдим
Ёртидай кўринди бари кўзимга.

УМИД

Бир кун капалакка айланар бу гул,
Бир кун буюк руҳга эврилар бу тан.
Очилмаган гулдай бир муштга кўнгил,
Ва эркака етишган бир қушга Ватан.

ХУН ИБОДАТИ

Бўғзимдан қизариб чиқади қуёш,
Ой қонга беланган — кўзимдан учиб.
Ер осмон ораси жудаям тордир,
Ер — осмон ҳаққиға ибодат учун.

* * *

Жуда алам қилар... Кўп оғир ботар...
Яшайсан улкан бир юрак билан...
Дунё тошин отиб тугатган зотлар
Энди ҳужум қиларлар кесак билан.

1988

УМР

Бир қўшиқ келтирди мени бу ерга,
Келтирди бир узук новдага қўшиб.
Кеч куз гулга кирар етти қобирғам,
Мени олиб кетар яна бир қўшиқ.

1994

УМУМИЙ ВАГОН

Шов-шув, гала-говур алаҳсиб кулар,
Толиқиб кетасан жуда, суйгулим.
Ойдин тушлар кўриб ухлагинг келар,
Тошдай ўтирғичда очилган гулим.

Ибосиз шовқинлар, хунук хурраклар
Тортинчоқ руҳингни қийнайди ёмон.
Аросат тилида бидирлаб борар,
Умумий вагонни кийган оломон.

Ҳеч нарса англамас, эслаб бўлмайди
Тарихдай орқада эзилган йўлни.
Чираниб бақирган кўзлар кўрмайди,
Уялиб қизарган маъюс бир гулни.

Толиқиб кетасан жуда, суйгулим,
Ким қийқирар, кимдир сўкинар ёмон.
Шундай отгани тош бўлади, гулим,
Эл эмас, бирлашса агар оломон.

Толиқиб кетасан... Елкамга титраб,
Оғриниб, тортиниб қўйдинг бошингни.
Турибман тилимни тишимга қайраб,
Оломон бепарво отар тошини.

Тинглайман юрагим уришдан тиниб:
О, мунча хўрсиниб нафас оласан.
Елкамга дард билан титраб суяниб,
Шикаста-шикаста ухлаб қоласан.

Елкамга тош каби ботган тушларинг,
Гумбурлаб урилар юракларимга.
Ўз-ўзидан чўчиб кетган тушларинг
Маҳкам ёпишади кўйлақларимга

Елкамда зилзила, даҳшатлар кечар,
Сен қочиб келяпсан юрагим томон.
Ташвишли тушларга янги тўн бичар,
Сохта шодликлардан тўйган оломон.

Рухин ўзгаларнинг руҳи-ла ямаб,
Гўё башанг тусда жулдур оломон,
Уни аросатнинг уйига қамаб
Қаерга элтасан, умумий вагон.

Елкамга суяниб ухлайсан, гулим,
Уйқуниг тўла ташвиш тўтуларига
Суяниб ухлайсан, суйгулим,
Осмоннинг титраган устунларига.

1986

* * *

Мен энди гуноҳкорман,
Гуноҳимдан кеч, гулим.
Бир қошиқ қоним бўлса,
Ун қадаҳда ич, гулим.

Мен энди бир диндорман,
Савобимдан кеч, гулим.
Меҳробла томчи ёшим
Юз қадаҳда ич, гулим.

Мен энди бир дарвешман,
Сен хайрдан кеч, гулим.
Халтамда бир юлдуз бўлса,
Минг қадаҳда ич, гулим.

Мен энди бир даҳрийман,
Сен кўнглимни еч, гулим.
Дилда бир дарё бўлса,
Бир қадаҳда ич, гулим.

1989

СЕН

Айланар оғир-оғир,
Оғир-оғир фалаклар
Оғир-оғир силкиниб
Йиғлайдилар тераклар.

Ой сўнар аста-аста,
Аста-аста юлдузлар
Аста-аста тебраниб
Кириб келар кундузлар.

Учади енгил-енгил
Енгил-енгил хаёллар
Енгил-енгил сочингга
Шўнғийдилар шамоллар.

Уйлайсан ёниб-ёниб,
Ёниб-ёниб ўтар кун.
Ёниб-ёниб — даричанг —
Саждагоҳга келар тун.

Тушларинг ширин-ширин,
Ширин-ширин мени бор
Ширин-ширин таъбири
Унинг мену сени бор.

Яшайсан дардли-дардли,
Дардли-дардли кутасан
Дардли-дардли ўзингга
Шивирлайсан: «Севаман...»

27 ноябрь 1981 йил

Олмалар етилар ғамли зирқиллаб,
 Аёлдай бұшанар милтиқлар ўқдан.
 Бошларда ғоялар пишар билқиллаб,
 Ё раббим, наҳотки... Наҳот, мен йўқман?..

Олтин шафтолилар чириб узилар,
 Зубаржад бошоқлар дарддан тўлиққан...
 Динлар қулаб кетар, халқлар бузилар,
 Ё раббим, наҳотки... наҳот сен йўқсан?..

Булбуллар қафасда лоқайд семирар,
 Қуллар бўйнидаги занжир толиққан...
 Кўнглим деворларин кимлар емирар,
 Ё раббим, наҳотки... наҳот, мен йўқман?..

Авлодлар етилар ғарибдан ғариб,
 Қайғули кўзларда совиб ётар ўқ.
 Қимлар Ерни кўкка қўймиш тўнкариб,
 Ё раббим, наҳотки иккимиз ҳам йўқ?..

1990

Қайтар бўлдим...
Зулматлар шишадай қисирлаб синди,
Йўқолган юлдузлар кўксимга қўнди.
Руҳимда сув билан оловнинг жангги,
Ортимда осмонлар қолмоқда чангиб.

Қайтар бўлдим...
Кўз ёшим тошидир қўнғироқларнинг,
Хуштакка қададим қалдироқларни.
Тилимдан юракдай ўсди қўшиқлар,
Шамолга суянсин энди бўшлиқлар.

Қайтар бўлдим...
Торгина-торгина осмон қаъридан
Қайтар бўлдим охир сенинг бағрингга.

Кемалар заминга қўнар безавол,
Мени бешик билан қаршилар аёл.

1979

Бошқа гапни қўйинг. Одам халқига
Қўл парса ортиқча, олифга, башанг.
Ғи-тўрт норасида гўдак ҳаққига
Ўзоқроқ яшанг сиз,
Ўзоқроқ яшанг.

Дунёдан тўйдингиз, ҳаётдан тўймай,
Келинг, денг кўнгилни кенгликка тўшанг
Кўйган онангизни азобга қўймай,
Ўзоқроқ яшанг сиз,
Ўзоқроқ яшанг.

Ҳамisha дунё тор одам аҳлига...
Мунча қайгулисиз, мунчалар бўшанг.
Кимнингдир ғамига, кимнинг бахтига
Ўзоқроқ яшанг сиз,
Ўзоқроқ яшанг.

«Ҳеч кимман» деманг сиз ўзбек халқига
Кераксиз.
Кераксиз ўйларни ташланг.
Ногоҳ ўлмай қолган мизлат ҳаққига
Ўзоқроқ яшанг сиз,
Ўзоқроқ яшанг.

2 февраль, 1993 йил.

Мен кетаман ортда қолгавлар
 Гул қабрига тўкар сабримни.
 Мен кетаман, ортда қолганлар
 Музейларда сақлар умримни.
 Сўнгги бўзим: «Ҳаёт, суюксан».
 Ўшқа сирин энди айтмайман
 Ҳаёт, сени кетар чоғимда
 Буюк ғаниминга сотмайман.

1981

ҒУНЮҚУҚ

Қўнғавмин дарёнинг қонига чайдим,
 Қаптарлар еб қўйди дардимни.
 Мен энди ҳеч кимга ишонмай қўйдим
 Гуллари топталган бағримни.
 Фоже, талофатни фалакка йўйдим,
 Англамай мен суъбий ўлимни.
 Энди-да, ҳеч кимга ишонмай қўйдим
 Тириклай кўмилаган элимни.
 Мен бахтни сўйдим-ку, мен элни сўйдим,
 Бўғилиб қўйнида кафаннинг
 Мен энди ҳеч кимга ишонмай қўйдим
 Хомталаш қилмиган Ватанни
 Сўнгги бивғимни қуёшга ўйдим,
 Зиндон деворига сўнгги шеъримни.
 Мен энди ҳеч кимга ишонмай қўйдим
 Ўзимга қолмаган Еримни.

1989

Осмон бу — муҳаббат,
 Қанотлар — юрак,
 Кенг денгиз устида учиб боряпман.
 Фақат у оғушда
 Яшамоқ керак,
 Жажжи қанотлар-ла қучиб боряпман.
 Пастда денгиз, қалқар, баландда осмон,
 Мовий шар ичида
 Елкап — қанотлар.
 Нега руҳ бўлмадим, нега бўлдим жон?
 Қанотлар қалтирар,
 Тўзғир оқ патлар.
 Денгиз чайқалади,
 Ер йўқ, таянч йўқ.
 Севги, севги, ўзинг суя юракни.
 Мен кетиб боряпман,
 Ҳол йўқ, ишонч йўқ,
 Севги, севги, ўзинг суя юракни.
 Мени ютаётир юҳо тўлқинлар
 Тангри йўқ, денгизга
 Бераяпман жон.
 Сени қанча суйдим, қанчалар суйдим.
 Нега жим турасан,
 Лаънати осмон?!

1982.

ХАЙРБОД

Эшикни совуқ ялар йилдиримнинг тиллари...
Иртиқ этак остона
Чақмоқлар синигини
Оёғинг изи каби
Тергилайди этаклаб.

Қадамнинг товушлари — ўлик ҳаво гуллари...
Занжирбанд қуёшларнинг
Чала ҳомиласини
Доялар чимилдиқнинг
Шафағига йўргаклар.

Ислиқи туманларда дилдирар қаншоқ
бўшлиқ...

Жон каби сачраб ётар
Қўнгил бўлақларида
Муҳаббат ёлғонлари,
Айролиқ ҳақиқати.
Хайрбод! Қадамларнинг — тошлар айтган бир
қўшиқ...

Қадамларинг — юракнинг
Қонли йўлақларида
Қонга ботган фалакнинг
Қайғули ҳаракати...
Хайрбод! Қадамларинг — тошлар айтган бир
қўшиқ...

1986

Шай турмоғим зарур эртаңги кунга.
Қўлларимни тайёрлай булутларнинг
муздай пешонасин силамоқ учун.
... чақмоқларни ичдим, ичдим ўтларни,
юлдузлар юртида гулламоқ учун.

Энди кўзларимни ҳозирлай тоңгинг
шаффоф шаршарасин тўйиб кўрмоққа,
ўзимни чоғлайин, янги кундузнинг
қилкўприкдай йўлларидан юрмоққа...

Тахт бўлмоғим зарур эртаңги кунга.
Мен кунга меҳмонман, кун менга меҳмон.
Тун бўйи тўзғиған юрагим уйин
келинчагим каби йиғиштирар тоңг.

1994.

Гоҳ ғамгин, гоҳ шодмон ўтмоғда умрим,
Азал саҳросида йиллар елади.

Дайри фано сари кетмоғда умрим,
Менинг гуллар сари боргим келади.

Суманлар, сулувлар сурурдан сўйлар,
Менинг ҳар ҳолимга фалак кулади.
Умрим охиратининг ҳаддини бўйлар,
Менинг гуллар сари боргим келади.

Етимга етарми етти ҳимматим,
Дунё кимдан ўтиб кимга қолади.
Ҳурлар сари кетар белдан қувватим,
Менинг гуллар сари боргим келади.

Сут ва сўз қарзим бор ҳаёт онадан,
Вақт-бевақт кўзимга ёшлар тўлади.
Элчи шамол келди байтул фанодан,
Менинг гуллар сари боргим келади.

Бемор куз қизидай ўтмоғда умрим,
Менсиз ҳам кун кулиб, ойлар тўлади.
Фасли хазон сари кетмоғда умрим,
Менинг гуллар сари боргим келади.

1994

* * *

Мен ожиз қолганда суянгим келар...
Сизнинг кўр ҳимматли қўлларга эмас,
Шафтолининг маъюс гулига кўпроқ.

Мен ожиз қолганда суянгим келар
Саратон ўтида ёниб бораётган
Қайғули келинчак Баҳорга кўпроқ.

Мен ожиз қолганда суянгим келар...
Йиқилиб кетаётган юракни тираб,
Шафтоли гулига суянгим келар...

1983

* * *

Олмалар гуллаган хилват кўнглимда
Бир аёл гулламай яшар жимгина.
Ўлмас бир қуш уя қурди қўйнимга,
Уя қурди ўлмас бир илон яна.

Мен кимман? Қаноти куйган тирамоҳ,
Дунёдан ўтарман шамолдай оқиб,
Бир аёл кўнглимда гулламай яшар,
Бир қуш билан битта илонни боқиб.

1990

ОЛТИН ҚҰЗИЧОҚ

Она совлиқ бұзлар, оғзидан
Лахта-лахта қизғалдоқ тўкиб.
Синиқ тошдай тиқиқ бўғзида
Тўққиз ойлик оятлар юқи.

Бир ингроқ тўлдирар бўшлиқни,
Бир карам қилмасми яратган?
Худо суюб урди совлиқни
Олтин қўзи бериб фалакдан.

Қарғишлар тутмасми борлиқни —
Лахта-лахта қора қизғалдоқ.
Худо суюб урди совлиқни —
Туғди яна олтин қўзичоқ.

II

Совлиқ ўзин ҳар ёнга отар,
Гоҳ худо, гоҳ шайтонга отар.
Олтин қўзичоқни сўярлар...

Елинига тўлади юрак,
Кип-қизил сут бўлади юрак.
Олтин қўзичоқни сўярлар...

Чайнагани одамнинг олтин,
Совлиқ эса чайнар ҳаётин.
Олтин қўзичоқни сўярлар.

III

Олтин қўзичоқнинг сўйилар чоғи
Бўри бўлгиси келди совлиқнинг
Йўлбарс бўлгиси келди...
Балиқ бўлгиси...
Чумоли...

Фил бұлгисен келди совлиқнинг...
Қоплон бұлгисен келди...
Қурбақа бұлгисей...
Чувалчанг...
Лекин
Одам бұлгисей келмади совлиқнинг...
Одам бұлгисей келмади сира.

1988

* * *

Кекса донишмандга айт, энди, Бўрон.
Сен ҳам шивирлаб қўй, момоқалдироқ.
Муқаддас бошпана — чинордан чиқсин,
Ахир, бош уришга йўқ тоза оёқ.

Йинглаб дардимизни айтайлик унга,
Сен ёлбор... Сен ёлбор, момоқалдироқ.
Шунда ҳам чиқмаса донишманд... Унда
Муқаддас чинорга ўт қўйгин чақмоқ.

1989

Юзингни ганж, икки зулфингни
Ганжи қўриқлаган икки аждарга
Менгай десам ўтмиш шоирлар каби,
Уринган бўламан бекорга.

Мендайлар қўлингда қанча ўтганлар.
У гўзал ташбеҳга менгайин десам,
Аллақачон ганжингни талаб кетганлар,
Мурсага кўниб қолган аждарлар эса.

1984

Келтирганинг тоғ-тоғ луғоҳу
Сўраганинг тилла тарози.

1991

Сенга нима бўлди, жигарим, синглим,
 Зил-замбил тошлардан ясаган қанот?
 Бир паноҳ беролмас еттига иқлим,
 Қим сенга ўқ узди бир сиқим ҳаёт?

Кўзига оламнинг ҳусни битилган,
 Кўксидан суюлган юлдузлар оқар.
 Олам ўз чиройи дафн этилган
 Қабрга — юмилган кўзларга боқар.

Қим сенга ўқ узди, жигарим, юз оҳ,
 Қимга ҳузур берар хиёнат иси?
 Осмондай бегуноҳ, ердай бегуноҳ
 Ўлар одамзотнинг сўнгги синглиси.

1989

* * *

Хафа бўлиб кетди уйимдан,
 Кутган меҳмонларим, минг йилдан бери,
 Хафақон кетдилар маълум хабардай.
 Хотиним ташвишли боқадди менга,
 Ҳамон қайтмаётир руҳим сафардан.

1988

* * *

Қўлларим давлатдан бўшаган сари
Тўлиб бораверар юрагим.

Қўзларим зулматдан бўшаган сари
Тўлиб бораверар юрагим.

Имоним тузумдан бўшаган сари
Тўлиб бораверар юрагим.

Юрагим ўзимдан бўшаган сари
Тўлиб бораверар юрагим.

1 апрель 1991 йил.

* * *

Ёқут ёнғоқларни чақиб бўлдингми,
Афсунгар олмахон, қаллоб олмахон?

Тилло чақмоқларни чақиб бўлдингми,
У, алдамчи баҳор, ў, тантиқ баҳор?

Олтин одамларни чақиб бўлдингми,
Мурувватсиз ўлим, шафқатсиз ўлим?

Қон тўла юракни чақиб бўлдингми
Пешонаннга уриб, бечора шоир?..

Саҳоватли шоир, бечора шоир...

1990

МОҲИЯТ

Мен ҳам тагриининг бир битигидирман
Ва тошга айланиб қоларман бир кун.
Нондай узиларман балки тандирдан,
Сополда ёзувга айлансам мумкин.

Ва шунда... билмасман, ерданми, кўкдан
Сувми, нурми бўлиб қайтиб келарман.
Ва шунда... дунёдан англамай ўтган
Битикни — Узимни ўқий оларман.
Мен ҳам тагриининг бир битигидирман.

1994

Бир кун	3
Анжуман	4
«Ассалом»	4
«Тилимни куйдирди...»	5
«Қўл энди тилловчим...»	5
«Пайғамбар эшигин...»	6
«О, меки йиғлатма...»	6
Мен ва мусича	7
Авралган	7
Усмон Носир	8
Атала	9
«Отанг сени йўқлаб...»	9
Мангу айролиқ аерларида	10
Ишқ суҳбатлари	11
Қордан сўнг	12
Ёлғизлик ва ишончсизлик	13
Тўққизинчи феврал	14
Сўфийнинг ўлиги	15
«Утдан-да, сувдан-да...»	16
Менинг қўшигим	17
«Тун оғир товушин...»	19
«Бунга бир йилдан сўнг»	20
«Лаб теккизсам...»	21
«Оймомоннинг ойқизи...»	22
Улим олдидан	23
Сургун (Туркум)	25
Камо Но Тиомэй	34
«Сув устида...»	35
«Давлатли бегойим...»	36
«О, менинг сумаибар...»	37
«Шафақ...»	37

Қамбағал севгисининг номукамаллиги	38
«Ҳасратли ҳужрамда...»	39
Нажот	40
«Ҳайдов»	41
Ёлғизликнинг икки сурати	42
Портрет	43
«Ичимда ғичирлар...»	44
«Насойим ул муҳаббат»га сайр	45
Бедил	53
«Оплоқ булут кийиб...»	58
Қўнғил қушлари	54
Мағлубият	54
Юракка қайтиш	55
Робинзон Крузонинг кундалик дафтаридан	56
Маматрайим бахши	57
Шунчаки қаҳқаҳа	58
Тонгги бедазор	60
Айлona	61
Икки дунё оралиғидаги қофиясиз тушлар	62
Ўтмиш билан мулоқот	64
«Ойўчоғда дил пишди...»	64
Драма	65
Айролик	66
Йиғлоқ тош	67
«Сен бор йўғи...»	68
Гўрўғли	69
«Қўксим узра»	69
«Мен қўрқаман»	70
Бутефос	70
Қалб манзаралари	71
«Чехрамга қарагил...»	73
Умид кечаси	74
«Бу кўнғил устина...»	78
«Севгилим, сен гулсан...»	79
«Мусаффо кунларга...»	80
«Бу кўнғил даштини...»	81
«Бу не таманнодур...»	82

«Кўнглимда бир даҳо...»	82
«Яратганга шукр...»	83
Бузоқнинг ўлиmidан сўнг	84
«Майсага қўшилиб...»	85
«Қаҳратон чилласи...»	85
«Вожааб...»	85
Ибтидо хатоси (Достон)	86
Тилла балиқча	105
Кўнгли ярим	106
Умр	106
Умумий вагон	107
«Мен энди гуноҳкорман...»	108
Сен	109
«Олмалар етилар...»	110
«Қайтар бўлдим...»	111
«Бошқа гапни қўйинг...»	112
Мен кетаман	113
Тўнюқуқ	113
«Осмон бу — муҳаббат»	114
Хайрбод	115
«Шай турмоғим зарур...»	116
«Гоҳ ғамгин...»	117
«Мен ожиз қолганда...»	118
«Олмалар гуллаган...»	118
Олтин қўзичоқ	119
«Кекса донишмандга...»	120
«Юзингни ганж...»	121
«Келтирганинг...»	121
Оҳу	122
«Хафа бўлиб...»	122
«Қўлларим давлатдан...»	123
Моҳият	124

Аббасий-бадий нашр

ЭШҚОВИЛ ШУКУР

ЯШИЛ ҚУШЛАР

Муҳаррир Ю. Габдуллин.

Расмлар муҳаррири Д. Габдуллин.
Муҳаррир А. Қурбидинов, Ш. Шаббодрахимова,
Техн. муҳаррир Ш. Буркина.

ИБ № 178

Босмаҳонага 23.06.95 берилди. Босилиши 29.09.95. да рухсат этилади. 2.10.95 Ўзбекистон Республикаси Президентининг қарорига асосан босма усулида босилди. Қорғош ўқувчи Шартли босма тобоқ 4,58.
Нашр ҳаёти. 4,1 Адаби 5000 нускада 4480 рақамли булорتما Бадаий шартнома асосида. Шартнома № 7-95.

«Бзувчи» нашриёти. 700129. Ташкент. Навоий кўчаси, 30-уй.

Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасининг 1-Сос маҳонасида босилди. 700002, Ташкент, Сағбон кўчаси, 1-Бер кўча, 2-уй.